

Fundacja

Madisona

**TEKST JEDNOLITY
USTAWY Z DNIA 5 STYCZNIA 2011 R. KODEKS WYBORCZY
(wersja skrócona)**

**uwzględniający zmiany zawarte w Projekcie Ustawy zmieniającej ustawę z dnia 5 stycznia 2011 r.
Kodeks wyborczy**

przygotowany przez

Fundację im. J. Madisona

Centrum Rozwoju Demokracji - Jednomandatowe Okręgi Wyborcze

ul. Nowolipki 14

01-019 Warszawa

tel.: 603 772 999

www.madison.org.pl

fundacja@madison.org.pl

KRS 0000208835

Autorzy:

prof. dr hab. Andrzej Czachor - ekspert, członek Zgromadzenia Fundatorów

Mariusz Wis - ekspert, Prezes Zarządu, członek Zgromadzenia Fundatorów

Paweł Kawarski - ekspert

*Opracowano na podstawie
Dz.U. z 2011 r. Nr 21, poz. 112, Nr 26, poz. 134,
Nr 94, poz. 550, Nr 102, poz. 588,
Nr 134, poz. 777, Nr 147, poz. 881,
Nr 149, poz. 889, Nr 171, poz. 1016,
Nr 217, poz. 1281,
Dz.U. z 2012 r. poz. 849
Dz.U. z 2012 r. poz. 951
Dz.U. z 2012 r. poz. 1529*

U S T A W A
z dnia 5 stycznia 2011 r.

KODEKS WYBORCZY ¹

DZIAŁ I
PRZEPISY WSTĘPNE

Rozdział 1
PRZEPISY OGÓLNE

Art. 1.

Kodeks wyborczy określa zasady i tryb zgłaszania kandydatów, przeprowadzania oraz warunki ważności wyborów:

- 1) do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego;
- 5) wójtów, burmistrzów i prezydentów miast.

Art. 2.

W wyborach głosować można tylko osobiście, chyba że kodeks stanowi inaczej.

Art. 3.

W tych samych wyborach głosować można tylko jeden raz.

Art. 4.

§ 1. Wybory odbywają się w dniu wolnym od pracy.

§ ² 2. Organ zarządzający wybory może postanowić, że głosowanie w wyborach przeprowadzone zostanie w ciągu dwóch dni.

§ ³ 3. Jeżeli głosowanie w wyborach przeprowadza się w ciągu dwóch dni termin głosowania określa się na dzień wolny od pracy oraz dzień go poprzedzający.

Art. 5.

Ilekoć w kodeksie jest mowa o:

- 1) wyborach - należy przez to rozumieć wybory do Sejmu i do Senatu, wybory Prezydenta Rzeczypospolitej, wybory do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, wybory do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast;
- 2) referendach - należy przez to rozumieć referenda ogólnokrajowe i referenda lokalne;
- 3) organach stanowiących jednostek samorządu terytorialnego - należy przez to rozumieć, odpowiednio, rady gmin, rady powiatów i sejmiki województw;
- 4) radzie gminy - należy przez to rozumieć także radę miasta na prawach powiatu;
- 5) radzie - należy przez to rozumieć także sejmik województwa;
- 6) wójcie - należy przez to rozumieć także burmistrza i prezydenta miasta;
- 7) *zakładzie opieki zdrowotnej*⁴ - należy przez to rozumieć szpital, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, sanatorium, prewentorium, hospicjum stacjonarne oraz inny zakład przeznaczony dla osób, których stan zdrowia wymaga udzielania całodobowych świadczeń zdrowotnych, o których mowa w *ustawie z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej*⁵ (Dz. U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89, z późn. zm.⁶);
- 8) domu pomocy społecznej - należy przez to rozumieć także placówkę zapewniającą całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, o której mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.⁷);
- 9) stałym zamieszkaniu - należy przez to rozumieć zamieszkanie w określonej miejscowości pod oznaczonym adresem z zamiarem stałego pobytu;
- 10) numerze ewidencyjnym PESEL - należy przez to rozumieć, w odniesieniu do obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość;
- 11) wyborcy niepełnosprawnym - należy przez to rozumieć wyborcę o ograniczonej sprawności fizycznej, psychicznej, umysłowej lub w zakresie zmysłów, która utrudnia mu wzięcie udziału w wyborach;
- [12\) komisarzu wyborczym w przypadku wyborów do Sejmu - należy przez to rozumieć sejmowego komisarza wyborczego.](#)

Art. 6.

Wszelkie pisma oraz postępowanie sądowe i administracyjne w sprawach wyborczych są wolne od opłat administracyjnych i kosztów sądowych.

Art. 7.

Dokumenty wymagane na podstawie przepisów kodeksu niesporządzone w języku polskim są składane wraz z tłumaczeniem przysięgłym na język polski.

Art. 8.

§ 1. Dokumenty z wyborów są przekazywane do archiwów państwowych i mogą być udostępniane.

§ 2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej oraz Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, określi, w drodze rozporządzenia, sposób przekazywania, przechowywania i udostępniania dokumentów z wyborów, ze szczególnym uwzględnieniem okresu, po

jakim muszą być one przekazywane do archiwów państwowych, potrzeby ochrony przekazywanych, przechowywanych materiałów i zawartych w nich danych oraz podmiotów, którym dokumenty mogą być udostępniane.

Art. 9.

§ 1. Ilekroć w kodeksie jest mowa o upływie terminu do wniesienia skargi, odwołania lub innego dokumentu do sądu, organu wyborczego, urzędu gminy, konsula albo kapitana statku, należy przez to rozumieć dzień złożenia skargi, odwołania lub innego dokumentu w sądzie, organowi wyborczemu, w urzędzie gminy, w konsulacie lub kapitanowi statku.

§ 2. Jeżeli koniec terminu wykonania czynności określonej w kodeksie przypada na sobotę albo na dzień ustawowo wolny od pracy, termin upływa pierwszego roboczego dnia po tym dniu.

§ 3. Jeżeli kodeks nie stanowi inaczej, czynności wyborcze określone kalendarzem wyborczym oraz czynności, o których mowa w § 1, są dokonywane w godzinach urzędowania sądów, organów wyborczych, urzędów gmin oraz konsulatów.

Rozdział 2 PRAWA WYBORCZE

(...)

Rozdział 3 OBWODY GŁOSOWANIA

(...)

Rozdział 4 REJESTR WYBORCÓW

(...)

Rozdział 5 SPIS WYBORCÓW

(...)

Rozdział 5a PRZEKAZYWANIE INFORMACJI O WYBORACH WYBORCOM NIEPEŁNOSPRAWNYM

(...)

Rozdział 6 PRZEPISY WSPÓLNE DLA GŁOSOWANIA

(...)

Rozdział 7 GŁOSOWANIE PRZEZ PEŁNOMOCNIKA

(...)

Rozdział 7a GŁOSOWANIE KORESPONDENCYJNE PRZEZ WYBORCÓW NIEPEŁNOSPRAWNYCH

(...)

Rozdział 8 GŁOSOWANIE KORESPONDENCYJNE W OBWODACH GŁOSOWANIA Utworzonych za granicą

(...)

Rozdział 10
PROTESTY WYBORCZE

(...)

Rozdział 11
KOMITETY WYBORCZE

Art. 84.

§ 1. Prawo zgłaszania kandydatów w wyborach przysługuje komitetom wyborczym. Komitety wyborcze wykonują również inne czynności wyborcze, a w szczególności prowadzą ~~na zasadzie wyłączności~~ kampanię wyborczą na rzecz kandydatów.

§ 2. W wyborach do Sejmu i do Senatu oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej komitety wyborcze mogą być tworzone przez partie polityczne i koalicje partii politycznych oraz przez wyborców.

§ 3. W wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej komitety wyborcze mogą być tworzone wyłącznie przez wyborców.

§ 4. W wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójta komitety wyborcze mogą być tworzone przez partie polityczne i koalicje partii politycznych, stowarzyszenia i organizacje społeczne, zwane dalej "organizacjami", oraz przez wyborców.

Art. 85.

§ 1. Czynności określone w kodeksie, związane z utworzeniem komitetu wyborczego mogą być wykonywane od dnia ogłoszenia aktu o zarządzeniu wyborów do dnia przyjęcia przez właściwy organ wyborczy zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego.

§ 2. Czynności podjęte przed dniem ogłoszenia aktu o zarządzeniu wyborów są nieważne.

Art. 86.

§ 1. Funkcję komitetu wyborczego partii politycznej pełni organ partii upoważniony do jej reprezentowania na zewnątrz.

§ 2. Organ partii politycznej, o którym mowa w § 1, zawiadamia właściwy organ wyborczy o utworzeniu komitetu i o zamiarze samodzielnego zgłaszania kandydatów oraz o powołaniu:

1) pełnomocnika wyborczego uprawnionego, z zastrzeżeniem art. 127, do występowania na rzecz i w imieniu komitetu wyborczego;

2) pełnomocnika finansowego, o którym mowa w art. 127.

§ 3. W zawiadomieniu, o którym mowa w § 2, podaje się również:

1) nazwę komitetu wyborczego utworzoną zgodnie z przepisami art. 92 i art. 95 oraz adres siedziby komitetu i numer ewidencyjny, pod którym partia polityczna jest wpisana do ewidencji partii politycznych;

2) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika wyborczego, o którym mowa w § 2 pkt 1;

3) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika finansowego, o którym mowa w § 2 pkt 2.

Art. 87.

§ 1. Partie polityczne mogą tworzyć koalicje wyborcze w celu wspólnego zgłaszania kandydatów. Partia polityczna może wchodzić w skład tylko jednej koalicji wyborczej.

§ 2. Czynności wyborcze w imieniu koalicji wyborczej wykonuje koalicyjny komitet wyborczy utworzony przez organy partii politycznych upoważnione do reprezentowania partii na zewnątrz.

§ 3. W skład koalicyjnego komitetu wyborczego wchodzi co najmniej 10 osób wskazanych przez organy partii politycznych, o których mowa w § 2.

§ 4. Koalicyjny komitet wyborczy powołuje:

- 1) pełnomocnika wyborczego uprawnionego, z zastrzeżeniem art. 127, do występowania na rzecz i w imieniu komitetu wyborczego;
- 2) pełnomocnika finansowego, o którym mowa w art. 127.

§ 5. Pełnomocnik wyborczy, o którym mowa w § 4 pkt 1, zawiadamia właściwy organ wyborczy o utworzeniu koalicyjnego komitetu wyborczego oraz o powołaniu pełnomocników, o których mowa w § 4.

§ 6. W zawiadomieniu, o którym mowa w § 5, podaje się również:

- 1) nazwę koalicyjnego komitetu wyborczego utworzoną zgodnie z przepisami art. 92 i art. 95 oraz adres siedziby komitetu i numery ewidencyjne, pod którymi partie polityczne tworzące koalicję wyborczą są wpisane do ewidencji partii politycznych;
- 2) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika wyborczego, o którym mowa w § 4 pkt 1;
- 3) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika finansowego, o którym mowa w § 4 pkt 2.

Art. 88.

§ 1. Funkcję komitetu wyborczego organizacji pełni organ organizacji upoważniony do reprezentowania jej na zewnątrz.

§ 2. Organ, o którym mowa w § 1, powołuje:

- 1) pełnomocnika wyborczego uprawnionego, z zastrzeżeniem art. 127, do występowania na rzecz i w imieniu komitetu wyborczego;
- 2) pełnomocnika finansowego, o którym mowa art. 127.

§ 3. Organ, o którym mowa w § 1, zawiadamia właściwy organ wyborczy o utworzeniu komitetu wyborczego oraz o powołaniu pełnomocników, o których mowa w § 2.

§ 4. W zawiadomieniu, o którym mowa w § 3, podaje się również:

- 1) nazwę komitetu wyborczego utworzoną zgodnie z przepisami art. 92 i art. 95 oraz adres siedziby komitetu i numer ewidencyjny, pod którym organizacja jest wpisana do rejestru organizacji;
- 2) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika wyborczego, o którym mowa w § 2 pkt 1;
- 3) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika finansowego, o którym mowa w § 2 pkt 2.

Art. 89.

§ 1. Obywatele, w liczbie co najmniej 15, mający prawo wybierania mogą tworzyć komitet wyborczy wyborców.

§ 2. Komitet wyborczy wyborców powołuje:

1) pełnomocnika wyborczego uprawnionego, z zastrzeżeniem art. 127, do występowania na rzecz i w imieniu komitetu wyborczego;

2) pełnomocnika finansowego, o którym mowa w art. 127.

§ 3. Pełnomocnika wyborczego i pełnomocnika finansowego powołuje się spośród osób wchodzących w skład komitetu wyborczego.

§ 4. Pełnomocnik wyborczy, o którym mowa w § 2 pkt 1, zawiadamia właściwy organ wyborczy o utworzeniu komitetu wyborczego wyborców. W zawiadomieniu podaje się imiona, nazwiska, adresy zamieszkania oraz numery ewidencyjne PESEL obywateli tworzących komitet wyborczy wyborców.

§ 5. W zawiadomieniu, o którym mowa w § 4, podaje się również:

1) nazwę komitetu wyborczego utworzoną zgodnie z przepisami art. 92 i art. 95 oraz adres siedziby komitetu;

2) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika wyborczego, o którym mowa w § 2 pkt 1;

3) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika finansowego, o którym mowa w § 2 pkt 2.

Art. 90.

§ 1. W celu zgłoszenia kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej obywatele w liczbie co najmniej 15, mający prawo wybierania, tworzą komitet wyborczy. Komitet ten na zasadzie wyłączności prowadzi kampanię wyborczą na rzecz zgłoszonego kandydata.

§ 2. Zgłoszenie kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej musi być poparte podpisami co najmniej 100000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu.

§ 3. Komitet wyborczy powołuje:

1) pełnomocnika wyborczego uprawnionego, z zastrzeżeniem art. 127, do występowania na rzecz komitetu i w imieniu komitetu wyborczego;

2) pełnomocnika finansowego, o którym mowa w art. 127.

§ 4. Pełnomocnikiem wyborczym lub pełnomocnikiem finansowym nie może być kandydat na Prezydenta Rzeczypospolitej.

§ 5. Pełnomocnik wyborczy, o którym mowa w § 3 pkt 1, zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą o utworzeniu komitetu wyborczego wyborców. W zawiadomieniu podaje się imiona, nazwiska, adresy zamieszkania oraz numery ewidencyjne PESEL obywateli tworzących komitet wyborczy.

§ 6. W zawiadomieniu o utworzeniu komitetu wyborczego podaje się:

1) nazwę komitetu wyborczego oraz adres jego siedziby;

2) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika wyborczego i pełnomocnika finansowego.

Art. 91.

Szczegółowe zasady tworzenia komitetów wyborczych oraz zgłaszania ich właściwym organom wyborczym określają przepisy szczególne kodeksu.

Art. 92.

§ 1. Nazwa komitetu wyborczego partii politycznej zawiera wyrazy "Komitet Wyborczy" oraz nazwę partii politycznej lub skrót nazwy tej partii, wynikające z wpisu do ewidencji partii politycznych.

§ 2. Nazwa koalicyjnego komitetu wyborczego zawiera wyrazy "Koalicyjny Komitet Wyborczy" oraz nazwę koalicji wyborczej lub skrót nazwy tej koalicji wyborczej. Nazwą koalicji wyborczej mogą być również nazwy partii politycznych tworzących koalicję wyborczą lub skróty nazw tych partii, wynikające z wpisu tych partii do ewidencji partii politycznych. Nazwa koalicji wyborczej może składać się z co najwyżej 45 znaków drukarskich, wliczając spacje.

§ 3. Nazwa komitetu wyborczego organizacji zawiera wyrazy "Komitet Wyborczy" oraz nazwę organizacji lub skrót nazwy tej organizacji, wynikające z wpisu do rejestru organizacji prowadzonego przez właściwy organ.

§ 4. Nazwa komitetu wyborczego wyborców zawiera wyrazy "Komitet Wyborczy Wyborców" oraz nazwę komitetu wyborczego lub skrót jego nazwy odróżniające się wyraźnie od nazw i skrótów nazw innych komitetów wyborczych.

§ 5. Nazwa komitetu wyborczego wyborców utworzonego w celu udziału w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej zawiera wyrazy "Komitet Wyborczy Kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej" oraz imię i nazwisko kandydata.

§ 6. Nazwa i skrót nazwy komitetu wyborczego powinny odróżniać się wyraźnie od nazw i skrótów nazw innych komitetów wyborczych.

Art. 93.

§ 1. Wzorcem symbolu graficznego komitetu wyborczego partii politycznej może być wzorec symbolu graficznego tej partii, wynikający z wpisu do ewidencji partii politycznych.

§ 2. Wzorcem symbolu graficznego koalicyjnego komitetu wyborczego mogą być wzorce symboli graficznych partii politycznych tworzących koalicję wyborczą lub wzorec symbolu graficznego jednej z tych partii, wynikające z wpisów tych partii do ewidencji partii politycznych.

§ 3. Wzorec symbolu graficznego komitetu wyborczego wyborców musi odróżniać się wyraźnie od wzorców symboli graficznych innych komitetów wyborczych.

Art. 94.

Nazwa, skrót nazwy i wzorec symbolu graficznego komitetu wyborczego korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla dóbr osobistych.

Art. 95.

§ 1. Nie stanowi wady zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego partii politycznej lub komitetu wyborczego organizacji, wpisanych odpowiednio do ewidencji lub rejestru prowadzonych przez właściwy organ, określenie w nim nazwy lub skrót nazwy tych samych lub niedostatecznie różniących się od nazw lub skrótów nazw innych komitetów wyborczych. Organ, który wydał wcześniej postanowienie o przyjęciu zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego, w którym podano tę samą lub niedostatecznie różniącą się nazwę lub skrót nazwy, po porozumieniu z pełnomocnikiem wyborczym tego komitetu zmienia postanowienie, określając w nim nową nazwę lub skrót nazwy komitetu. W razie braku porozumienia organ, który wydał postanowienie, uchyla je i wzywa pełnomocnika wyborczego do usunięcia wady w terminie 3 dni. Przepisy art. 97 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Nazwa i skrót nazwy komitetu wyborczego utworzonego przez wyborców zrzeszonych w zarejestrowanych organizacjach mniejszości narodowych mogą być tożsame z nazwą i skrótem nazwy tej organizacji. Do zawiadomienia o utworzeniu takiego komitetu dołącza się dokument właściwego organu statutowego organizacji mniejszości narodowej potwierdzający utworzenie komitetu wyborczego przez wyborców będących członkami tej organizacji.

§ 3. Nazwa i skrót nazwy komitetu wyborczego wyborców muszą być różne od nazw lub skrótów nazw partii politycznych lub organizacji, wpisanych odpowiednio do ewidencji lub rejestru, prowadzonych przez właściwy organ.

Art. 96.

Można być pełnomocnikiem wyborczym lub pełnomocnikiem finansowym tylko jednego komitetu wyborczego.

Art. 97.

§ 1. Jeżeli zawiadomienie, o którym mowa w art. 86 § 2, art. 87 § 5, art. 88 § 3, art. 89 § 4 i art. 90 § 5 spełnia warunki określone w kodeksie, właściwy organ wyborczy, w terminie 3 dni od dnia jego doręczenia, postanawia o przyjęciu zawiadomienia. Postanowienie o przyjęciu zawiadomienia doręcza się niezwłocznie pełnomocnikowi wyborczemu.

§ 2. Jeżeli zawiadomienie wykazuje wady, właściwy organ wyborczy, w terminie 3 dni od dnia doręczenia zawiadomienia wzywa pełnomocnika wyborczego do ich usunięcia w terminie 5 dni. W przypadku nieusunięcia wad w terminie właściwy organ wyborczy, odmawia przyjęcia zawiadomienia. Postanowienie o odmowie przyjęcia zawiadomienia, wraz z uzasadnieniem, doręcza się niezwłocznie pełnomocnikowi wyborczemu.

§ 3. Pełnomocnikowi wyborczemu służy prawo wniesienia skargi do właściwego organu na postanowienie o odmowie przyjęcia zawiadomienia.

Art. 98.

Komitet wyborczy może wykonywać czynności wyborcze po wydaniu przez właściwy organ wyborczy postanowienia o przyjęciu zawiadomienia, o którym mowa w art. 97.

Art. 99.

Właściwy organ wyborczy podaje do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej informację o przyjęciu zawiadomień, o których mowa w art. 97.

Art. 100.

§ 1. Komitet wyborczy, z zastrzeżeniem § 2 i 3, ulega rozwiązaniu z mocy prawa po upływie 60 dni od dnia:

- 1) przyjęcia sprawozdania finansowego komitetu wyborczego przez właściwy organ wyborczy albo
- 2) bezskutecznego upływu terminu do wniesienia skargi albo odwołania, o których mowa w art. 145 § 1 i 5, albo
- 3) wydania orzeczenia, o którym mowa w art. 145 § 2 albo 5, uwzględniającego skargę albo odwołanie na postanowienie właściwego organu wyborczego w przedmiocie odrzucenia sprawozdania.

§ 2. Komitet wyborczy, któremu przysługuje prawo do dotacji podmiotowej, o której mowa w ~~art. 150 lub~~ art. 151, ulega rozwiązaniu z mocy prawa po upływie 6 miesięcy od dnia otrzymania dotacji.

§ 3. Jeżeli wniesiono protest przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu wyborczym lub ważności wyboru określonej osoby, komitet wyborczy, który zarejestrował listy kandydatów lub kandydata, nie ulega rozwiązaniu przed uprawomocnieniem się orzeczenia sądu.

Art. 101.

§ 1. Komitet wyborczy może ulec rozwiązaniu przed dniem wyborów w trybie przepisów o jego utworzeniu, z zastrzeżeniem § 3. O rozwiązaniu komitetu zawiadamia się niezwłocznie organ wyborczy, który przyjął zawiadomienie o utworzeniu komitetu, a jeżeli rozwiązanie komitetu nastąpiło po zarejestrowaniu listy kandydatów lub kandydata, także właściwą komisję wyborczą.

§ 2. Po przyjęciu przez właściwy organ wyborczy zawiadomienia o utworzeniu koalicyjnego komitetu wyborczego zmiany składu koalicji wyborczej są niedopuszczalne. Oświadczenie jednostronne uczestnika koalicji wyborczej o wystąpieniu z koalicji wyborczej nie rodzi skutków prawnych.

§ 3. Komitet wyborczy wyborców ulega rozwiązaniu z mocy prawa, jeżeli liczba osób, które utworzyły komitet wyborczy będzie mniejsza od określonej w kodeksie minimalnej liczby wymaganej dla utworzenia danego komitetu wyborczego wyborców.

Art. 102.

§ 1. Pełnomocnik wyborczy w terminie 7 dni od dnia przyjęcia przez właściwy organ wyborczy zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego zawiadamia ten organ o adresie strony internetowej na której komitet wyborczy umieszcza informacje określone w kodeksie.

§ 2. Właściwy organ wyborczy podaje informację o adresach stron internetowych, o których mowa w § 1, w Biuletynie Informacji Publicznej.

§ 3. Obowiązek, o którym mowa w § 1, nie dotyczy komitetów wyborczych, które zgłaszają [kandydata do Sejmu wyłącznie w jednym okręgu wyborczym lub](#) kandydata lub kandydatów wyłącznie do rady gminy lub rady powiatu. [W takim wypadku informacje objęte obowiązkiem umieszczania na stronie internetowej komitet składa właściwemu organowi wyborczemu oraz podaje do publicznej wiadomości w swoim lokalu.](#)

Art. 103.

§ 1. Pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona może wyznaczyć po jednym mężu zaufania do każdej obwodowej komisji wyborczej. Jeżeli komitet wyborczy nie zarejestrował kandydatów lub list kandydatów we wszystkich okręgach wyborczych, mężów zaufania może wyznaczyć do obwodowej komisji wyborczej na obszarze okręgu, w którym zarejestrował kandydata lub listę kandydatów. W wyborach wójta komitet wyborczy może wyznaczyć mężów zaufania na obszarze całej gminy.

§ 2. Pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona wydaje mężom zaufania zaświadczenie według wzoru określonego przez Państwową Komisję Wyborczą.

§ 3. Funkcję męża zaufania przy Państwowej Komisji Wyborczej, okręgowej komisji wyborczej i terytorialnej komisji wyborczej może pełnić pełnomocnik wyborczy, [w wyborach do Sejmu - o ile kandydat na posła nie jest pełnomocnikiem](#), lub osoba przez niego upoważniona.

Rozdział 12 KAMPANIA WYBORCZA

Art. 104.

Kampania wyborcza rozpoczyna się z dniem ogłoszenia aktu właściwego organu o zarządzeniu wyborów i ulega zakończeniu na 24 godziny przed dniem głosowania.

Art. 105.

§ 1. Agitacją wyborczą jest publiczne ~~nakłanianie lub~~ zachęcanie, do głosowania w określony sposób lub do głosowania na kandydata określonego komitetu wyborczego.

§ 2. Agitację wyborczą można prowadzić od dnia przyjęcia przez właściwy organ zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego na zasadach, w formach i w miejscach, określonych przepisami kodeksu.

Art. 106.

§ 1. Każdy wyborca może prowadzić agitację wyborczą na rzecz kandydatów, w tym zbierać podpisy popierające zgłoszenia kandydatów, po uzyskaniu pisemnej zgody pełnomocnika wyborczego, [a wyborach do Sejmu - również kandydata](#).

[§ 1a. W wyborach do Sejmu kandydat może prowadzić agitację wyborczą na swoją rzecz, w tym zbierać podpisy popierające zgłoszenie jego kandydatury.](#)

§ 2. Podpisy, o których mowa w § 1, można zbierać w miejscu, czasie i w sposób wykluczający stosowanie jakichkolwiek nacisków zmierzających do ich wymuszenia.

§ 3. Zbieranie lub składanie podpisów w zamian za korzyść finansową lub osobistą jest zabronione.

Art. 107.

§ 1. W dniu głosowania oraz na 24 godziny przed tym dniem prowadzenie agitacji wyborczej, w tym zwoływanie zgromadzeń, organizowanie pochodów i manifestacji, wygłaszanie przemówień oraz rozpowszechnianie materiałów wyborczych jest zabronione; [nie dotyczy to agitacji wyborczej w wyborach do Sejmu prowadzonej za pośrednictwem internetu.](#)

§ 2. Agitacja wyborcza w lokalu wyborczym oraz na terenie budynku, w którym ten lokal się znajduje, jest zabroniona.

Art. 108.

§ 1. Zabrania się prowadzenia agitacji wyborczej:

- 1) na terenie urzędów administracji rządowej i administracji samorządu terytorialnego oraz sądów;
- 2) na terenie zakładów pracy w sposób i w formach zakłócających ich normalne funkcjonowanie;
- 3) na terenie jednostek wojskowych i innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej oraz oddziałów obrony cywilnej, a także skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

§ 2. Zabroniona jest agitacja wyborcza na terenie szkół ~~wobec uczniów~~, [a w wyborach do Sejmu - na terenie szkół innych niż uczelnie.](#)

§ 3. Za agitację wyborczą nie uznaje się prowadzonych przez szkołę zajęć z zakresu edukacji obywatelskiej polegających na upowszechnianiu wśród uczniów wiedzy o prawach i obowiązkach obywateli, znaczeniu wyborów w funkcjonowaniu demokratycznego państwa prawa oraz zasadach organizacji wyborów.

§ 4. Zabrania się komitetom wyborczym, kandydatom oraz wyborcom prowadzącym agitację wyborczą na rzecz komitetów wyborczych lub kandydatów organizowania loterii fantowych, innego rodzaju gier losowych oraz konkursów, w których wygranymi są nagrody pieniężne lub przedmioty o wartości wyższej niż wartość przedmiotów zwyczajowo używanych w celach reklamowych lub promocyjnych.

§ 5. Zabrania się podawania oraz dostarczania, w ramach prowadzonej agitacji wyborczej, napojów alkoholowych nieodpłatnie lub po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia.

Art. 109.

§ 1. Materiałem wyborczym jest każdy pochodzący od komitetu wyborczego upubliczniony i utrwalony przekaz informacji mający związek z zarządzonymi wyborami.

§ 2. Materiały wyborcze powinny zawierać wyraźne oznaczenie komitetu wyborczego, od którego pochodzą.

§ 3. Materiały wyborcze podlegają ochronie prawnej.

Art. 110.

§ 1. Na ścianach budynków, przystankach komunikacji publicznej, tablicach i słupach ogłoszeniowych, ogrodzeniach, latarniach, urządzeniach energetycznych, telekomunikacyjnych i innych można umieszczać plakaty i hasła wyborcze wyłącznie po uzyskaniu zgody właściciela lub zarządcy nieruchomości, obiektu albo urządzenia.

§ 2. Przy ustawianiu własnych urządzeń ogłoszeniowych w celu prowadzenia kampanii wyborczej należy stosować obowiązujące przepisy porządkowe. Przepis art. 109 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Plakaty i hasła wyborcze należy umieszczać w taki sposób, aby można je było usunąć bez powodowania szkód.

§ 4. (utracił moc). ¹⁷

§ 5. Policja lub straż gminna jest obowiązana usuwać na koszt komitetów wyborczych plakaty i hasła wyborcze, których sposób umieszczenia może zagrażać życiu lub zdrowiu ludzi albo bezpieczeństwu mienia bądź bezpieczeństwu w ruchu drogowym.

§ 6. Plakaty i hasła wyborcze oraz urządzenia ogłoszeniowe ustawione w celu prowadzenia agitacji wyborczej pełnomocnicy wyborczy obowiązani są usunąć w terminie 30 dni po dniu wyborów.

§ 7. Wójt postanawia o usunięciu plakatów i haseł wyborczych oraz urządzeń ogłoszeniowych nieusuniętych przez obowiązanych do tego pełnomocników wyborczych w terminie, o którym mowa w § 6. Koszty usunięcia ponoszą obowiązani.

Art. 111.

§ 1. Jeżeli rozpowszechniane, w tym również w prasie w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24, z późn. zm. ¹⁸), materiały wyborcze, w szczególności plakaty, ulotki i hasła, a także wypowiedzi lub inne formy prowadzonej agitacji wyborczej, zawierają informacje nieprawdziwe, kandydat lub pełnomocnik wyborczy zainteresowanego komitetu wyborczego ma prawo wnieść do sądu okręgowego wniosek o wydanie orzeczenia:

- 1) zakazu rozpowszechniania takich informacji;
- 2) przepadku materiałów wyborczych zawierających takie informacje;
- 3) nakazania sprostowania takich informacji;
- 4) nakazania publikacji odpowiedzi na stwierdzenia naruszające dobra osobiste;
- 5) nakazania przeproszenia osoby, której dobra osobiste zostały naruszone;
- 6) nakazania uczestnikowi postępowania wpłacenia kwoty do 100000 złotych na rzecz organizacji pożytku publicznego.

§ 2. Sąd okręgowy rozpoznaje wniosek, o którym mowa w § 1, w ciągu 24 godzin w postępowaniu nieprocesowym. Sąd może rozpoznać sprawę w przypadku usprawiedliwionej nieobecności wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, którzy o terminie rozprawy zostali prawidłowo powiadomieni. Postanowienie kończące postępowanie w sprawie sąd niezwłocznie doręcza wraz z uzasadnieniem osobie zainteresowanej, o której mowa w § 1, i zobowiązanemu do wykonania postanowienia sądu.

§ 3. Na postanowienie sądu okręgowego przysługuje w ciągu 24 godzin zażalenie do sądu apelacyjnego, który rozpoznaje je w ciągu 24 godzin. Od postanowienia sądu apelacyjnego nie przysługuje skarga kasacyjna i podlega ono natychmiastowemu wykonaniu.

§ 4. Publikacja sprostowania, odpowiedzi lub przeprosin następuje najpóźniej w ciągu 48 godzin, na koszt zobowiązanego. W orzeczeniu sąd wskazuje prasę w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe, w której nastąpić ma publikacja, oraz termin publikacji.

§ 5. W razie odmowy lub niezamieszczenia sprostowania, odpowiedzi lub przeprosin przez zobowiązanego w sposób określony w postanowieniu sądu sąd, na wniosek zainteresowanego, zarządza opublikowanie sprostowania, odpowiedzi lub przeprosin w trybie egzekucyjnym, na koszt zobowiązanego.

§ 5a. Do sprostowania, odpowiedzi lub przeprosin publikowanych w programach nadawców radiowych lub telewizyjnych stosuje się przepisy ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji dotyczące działalności reklamowej w programach telewizyjnych i radiowych, z tym że czas przeznaczony na ich publikację nie jest wliczany do dopuszczalnego wymiaru czasu emisji reklam określonego w art. 16 tej ustawy.

§ 6. W sprawach, o których mowa w § 1, 4 i 5, przepisu art. 104 nie stosuje się.

Art. 112.

Informacje, komunikaty, apele i hasła wyborcze, ogłaszane w prasie drukowanej na koszt komitetów wyborczych muszą zawierać wskazanie, przez kogo są opłacane i od kogo pochodzą. Odpowiedzialnym za umieszczenie tego wskazania jest redaktor w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe.

Art. 113.

Wykonanie uprawnień wynikających z kodeksu nie ogranicza możliwości dochodzenia przez osoby pokrzywdzone lub poszkodowane uprawnień na podstawie przepisów innych ustaw, wobec osób, których działanie lub zaniechania w toku kampanii wyborczej naruszyło cudze dobra osobiste lub majątkowe.

Art. 114.

Wójt niezwłocznie po rozpoczęciu kampanii wyborczej zapewni na obszarze gminy odpowiednią liczbę miejsc przeznaczonych na bezpłatne umieszczanie urzędowych obwieszczeń wyborczych i plakatów wszystkich komitetów wyborczych oraz poda wykaz tych miejsc do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Art. 115.

§ 1. Na 24 godziny przed dniem głosowania aż do zakończenia głosowania zabrania się podawania do publicznej wiadomości wyników przedwyborczych badań (sondaży) opinii publicznej dotyczących przewidywanych zachowań wyborczych i wyników wyborów oraz wyników sondaży wyborczych przeprowadzanych w dniu głosowania.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 13
KAMPANIA WYBORCZA W PROGRAMACH NADAWCÓW RADIOWYCH I TELEWIZYJNYCH

Art. 116. (utracił moc). ¹⁹

Art. 117.

§ 1. Komitetom wyborczym, których kandydaci zostali zarejestrowani przysługuje, w okresie od 15 dnia przed dniem wyborów do dnia zakończenia kampanii wyborczej, prawo do rozpowszechniania nieodpłatnie audycji wyborczych, w programach publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych na koszt tych nadawców.

§ 2. Przez pojęcie rozpowszechniania nieodpłatnie audycji wyborczych rozumie się zarówno rejestrację i emisję wystąpień przedstawicieli komitetów wyborczych bądź kandydatów, jak i rejestrację oraz emisję audycji wyborczych przygotowanych przez komitety wyborcze.

§ 3. Audycją wyborczą jest część programu radiowego lub telewizyjnego, nie pochodząca od nadawcy, stanowiąca odrębną całość ze względu na treść lub formę.

§ 4. Czas antenowy przysługujący jednemu komitetowi wyborczemu nie może być odstępowany innemu komitetowi wyborczemu.

§ 5. Audycje wyborcze jednego komitetu wyborczego nie mogą zawierać treści stanowiących agitację wyborczą na rzecz innego komitetu wyborczego lub jego kandydatów.

§ 6. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej oraz właściwych zarządów publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych oraz właściwych rad programowych, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) czas przeznaczony na rozpowszechnianie nieodpłatnie audycji wyborczych w każdym z programów ogólnokrajowych i programów regionalnych,
- 2) ramowy podział czasu rozpowszechniania nieodpłatnie audycji wyborczych w okresie od 15 dnia przed dniem głosowania do dnia zakończenia kampanii wyborczej,
- 3) tryb postępowania w sprawach podziału czasu rozpowszechniania nieodpłatnie audycji wyborczych,
- 4) zakres rejestracji oraz sposób przygotowania i emisji audycji wyborczych, uwzględniając typ i rodzaj nośnika zapisu audycji wyborczej,
- 5) sposób rozpowszechniania informacji o terminach emisji audycji wyborczych

- mając na względzie rodzaj przeprowadzanych wyborów oraz konieczność zapewnienia najwyższego standardu technicznego emitowanych audycji wyborczych, a także powszechnej dostępności audycji wyborczych i informacji o terminach ich emisji.

Art. 118.

§ 1. Audycje wyborcze komitetu wyborczego dostarczane są do publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych nie później niż na 24 godziny przed dniem ich rozpowszechnienia.

§ 2. Czas audycji wyborczych dostarczonych przez komitety wyborcze nie może przekraczać czasu ustalonego dla nich na podstawie przepisów wydanych na podstawie art. 117 § 6.

§ 3. W przypadku stwierdzenia przez publicznego nadawcę radiowego lub telewizyjnego, że dostarczone przez komitet wyborczy materiały audycji wyborczych przekraczają czas ustalony dla tych audycji, wzywa bezzwłocznie komitet wyborczy do skrócenia czasu audycji. W razie bezskutecznego wezwania nadawca przerywa emisję audycji wyborczej w chwili, kiedy upłynął czas audycji przysługujący danemu komitetowi.

Art. 119. (utracił moc). ²⁰

Art. 120.

§ 1. Telewizja Polska Spółka Akcyjna, zwana dalej "Telewizją Polską", ma obowiązek przeprowadzenia debat pomiędzy [kandydatami lub](#) przedstawicielami ~~tych~~ komitetów wyborczych w wyborach do Sejmu lub [pomiędzy przedstawicielami komitetów wyborczych](#) w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, które zarejestrowały swoje listy kandydatów we wszystkich okręgach wyborczych, a w przypadku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej - pomiędzy kandydatami. Czas debat nie jest wliczany do czasu antenowego, o którym mowa w art. 117. ²¹

§ 2. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji określi w drodze rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii Zarządu Telewizji Polskiej, szczegółowe zasady i tryb przeprowadzenia debat, o których mowa w § 1, w tym czas trwania debat i program ogólnokrajowy, w którym debaty będą przeprowadzane, sposób przygotowania i emisji debat, oraz sposób upowszechnienia informacji o terminie emisji debat - tak, aby zapewnić poszanowanie zasady równości w prezentowaniu stanowisk i opinii uczestników debaty.

Art. 121.

Szczegółowe zasady i tryb prowadzenia agitacji wyborczej w programach publicznych i niepublicznych nadawców radiowych i telewizyjnych określają przepisy szczególne kodeksu.

Art. 122.

§ 1. Publiczni nadawcy radiowi i telewizyjni zapewniają Państwowej Komisji Wyborczej oraz komisarzom wyborczym, w okresie od dnia ogłoszenia aktu o zarządzeniu wyborów do dnia głosowania włącznie, możliwość przedstawienia nieodpłatnie, odpowiednio, w programach ogólnokrajowych oraz regionalnych informacji, wyjaśnień i komunikatów związanych z zarządzonymi wyborami oraz obowiązującymi w danych wyborach przepisami prawnymi.

§ 2. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej i zarządów publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych, określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania w sprawach, o których mowa w § 1, uwzględniając konieczność zapewnienia powszechnej informacji o zarządzonych wyborach, zasadach ich przeprowadzenia oraz terminach wynikających z kalendarza wyborczego.

Rozdział 14 FINANSOWANIE WYBORÓW Z BUDŻETU PAŃSTWA

(...)

Rozdział 15 FINANSOWANIE KAMPANII WYBORCZEJ

Art. 125.

Finansowanie kampanii wyborczej jest jawne.

Art. 126.

Wydatki ponoszone przez komitety wyborcze w związku z zarządzonymi wyborami są pokrywane z ich źródeł własnych.

Art. 127.

§ 1. Za gospodarkę finansową komitetu wyborczego odpowiedzialny jest i prowadzi ją jego pełnomocnik finansowy.

§ 2. Pełnomocnikiem finansowym nie może być:

- 1) kandydat na posła, [z zastrzeżeniem art. 204 § 8](#), kandydat na senatora, kandydat na posła do Parlamentu Europejskiego albo kandydat na Prezydenta Rzeczypospolitej;
- 2) pełnomocnik wyborczy, z zastrzeżeniem [art. 204 § 8 pkt 1 i](#) art. 403 § 5 pkt 1;
- 3) funkcjonariusz publiczny w rozumieniu art. 115 § 13 Kodeksu karnego.

§ 3. Można być pełnomocnikiem finansowym tylko jednego komitetu wyborczego.

Art. 128.

Komitety wyborcze prowadzą rachunkowość na zasadach określonych w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, z późn. zm. ²³) dla jednostek nieprowadzących działalności gospodarczej.

Art. 129.

§ 1. Komitet wyborczy może pozyskiwać i wydatkować środki jedynie na cele związane z wyborami.

§ 2. Zabrania się pozyskiwania środków przez komitet wyborczy:

- 1) przed dniem przyjęcia przez właściwy organ wyborczy zawiadomienia o utworzeniu komitetu;
- 2) po dniu wyborów.

§ 3. Zabrania się wydatkowania środków przez komitet wyborczy:

- 1) przed dniem przyjęcia przez właściwy organ wyborczy zawiadomienia o utworzeniu komitetu;
- 2) po dniu złożenia sprawozdania finansowego, o którym mowa w art. 142 § 1.

Art. 130.

§ 1. Odpowiedzialność za zobowiązania majątkowe komitetu wyborczego ponosi pełnomocnik finansowy.

§ 2. Bez pisemnej zgody pełnomocnika finansowego nie można zaciągać żadnych zobowiązań finansowych w imieniu i na rzecz komitetu wyborczego.

§ 3. W przypadku gdy z majątku pełnomocnika finansowego nie można pokryć roszczeń wobec komitetu wyborczego, odpowiedzialność za zobowiązania majątkowe:

- 1) komitetu wyborczego partii politycznej albo organizacji ponosi partia polityczna albo organizacja, która utworzyła komitet wyborczy, a w przypadku komitetu wyborczego utworzonego przez stowarzyszenie zwykle - solidarnie członkowie stowarzyszenia;

2) koalicyjnego komitetu wyborczego ponoszą solidarnie partie polityczne wchodzące w skład koalicji wyborczej;

3) komitetu wyborczego wyborców ponoszą solidarnie osoby wchodzące w skład komitetu.

§ 4. Odpowiedzialność za zobowiązania majątkowe, o której mowa w § 1-3, obejmuje także zobowiązania związane z rozliczeniem korzyści majątkowych przyjętych przez komitet wyborczy z naruszeniem przepisów kodeksu, z wyłączeniem korzyści, o których mowa w art. 149 § 4.

Art. 131.

§ 1. Zabronione jest przekazywanie środków finansowych i wartości niepieniężnych przez jeden komitet wyborczy na rzecz innego komitetu wyborczego.

§ 2. Zabronione jest przeprowadzanie przez komitet wyborczy zbiórek publicznych.

Art. 132.

§ 1. Środki finansowe komitetu wyborczego partii politycznej mogą pochodzić wyłącznie z funduszu wyborczego tej partii, tworzono go na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857, z późn. zm.).

§ 2. Środki finansowe koalicyjnego komitetu wyborczego mogą pochodzić wyłącznie z funduszy wyborczych partii politycznych wchodzących w skład koalicji wyborczej.

§ 3. Środki finansowe:

1) komitetu wyborczego organizacji,

2) komitetu wyborczego wyborców

- mogą pochodzić wyłącznie z wpłat obywateli polskich mających miejsce stałego zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej oraz kredytów bankowych zaciąganych wyłącznie na cele związane z wyborami.

§ 4. Środki finansowe komitetu wyborczego kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej mogą pochodzić wyłącznie z wpłat obywateli polskich mających miejsce stałego zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, z funduszy wyborczych partii politycznych oraz z kredytów bankowych zaciąganych na cele związane z wyborami.

§ 5. Komitetom wyborczym nie wolno przyjmować wartości niepieniężnych, z wyjątkiem nieodpłatnego rozpowszechniania plakatów i ulotek wyborczych przez osoby fizyczne.

§ 6. Poręczycielem kredytu, o którym mowa w § 3 i 4, może być wyłącznie obywatel polski mający miejsce stałego zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, z tym że zobowiązanie poręczyciela nie może przekroczyć kwoty równej sumie wpłat określonej w art. 134 § 2. Poręczenie kredytu jest niezbywalne.

Art. 132a

W wyborach do Sejmu

1) środki finansowe:

a) komitetu wyborczego partii politycznej,

b) koalicyjnego komitetu wyborczego,

c) komitetu wyborczego wyborców

- mogą pochodzić wyłącznie z wpłat obywateli polskich posiadających prawo wybierania mających miejsce stałego zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;

[2\) wpłaty na rzecz komitetu wyborczego może dokonać wyłącznie wyborca stale zamieszkały w okręgu wyborczym, w którym komitet zarejestrował kandydata na posła.](#)

Art. 133.

§ 1. Komitet wyborczy partii politycznej oraz koalicyjny komitet wyborczy, mogą nieodpłatnie korzystać w czasie kampanii wyborczej z lokali partii politycznej, jak również z jej sprzętu biurowego.

§ 2. Komitet wyborczy wyborców może nieodpłatnie korzystać w czasie kampanii wyborczej z lokalu osoby wchodzącej w skład komitetu wyborczego [oraz osoby, o której mowa w art. 106 § 1 i § 1a](#), jak również z jej sprzętu biurowego.

§ 3. Komitet wyborczy organizacji może nieodpłatnie korzystać w czasie kampanii wyborczej z lokalu tej organizacji, jak również z jej sprzętu biurowego.

Art. 134.

§ 1. Środki finansowe komitetu wyborczego są gromadzone wyłącznie na jednym rachunku bankowym. Zawiadomienie, o którym mowa w art. 97, stanowi podstawę do otwarcia rachunku bankowego, dokonania wpisu do Rejestru Gospodarki Narodowej (REGON) oraz nadania numeru identyfikacji podatkowej (NIP) na zasadach określonych w przepisach o ewidencji i identyfikacji podatników i płatników.

§ 2. [Suma wpłat na rzecz danego komitetu wyborczego w wyborach do Sejmu nie może przekraczać 3-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę \(Dz. U. Nr 200, poz. 1679, z późn. zm.\), obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów.](#) Suma wpłat od obywatela polskiego na rzecz danego komitetu wyborczego nie może przekraczać 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. Nr 200, poz. 1679, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2005 r. Nr 157, poz. 1314), obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień ogłoszenia aktu o zarządzeniu wyborów.

§ 3. [Kandydat na posła może wpłacić na rzecz komitetu wyborczego popierającego jego kandydaturę sumę nieprzekraczającą 9-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów.](#) Kandydat ~~na posła,~~ kandydat na senatora, kandydat na Prezydenta Rzeczypospolitej oraz kandydat na posła do Parlamentu Europejskiego będący obywatelem polskim może wpłacić na rzecz komitetu wyborczego sumę nieprzekraczającą 45-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień ogłoszenia aktu o zarządzeniu wyborów.

§ 4. W przypadku gdy suma wpłat od obywatela polskiego na rzecz danego komitetu wyborczego przekroczy kwoty określone odpowiednio w § 2 albo 3, wówczas nadwyżka sumy ponad dopuszczalny limit podlega przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa na zasadach określonych w art. 149.

§ 5. Środki finansowe mogą być wpłacane na rzecz komitetu wyborczego jedynie czekiem rozrachunkowym, przelewem lub kartą płatniczą.

§ 6. Umowa rachunku bankowego zawarta w imieniu komitetu wyborczego musi zawierać zastrzeżenie o wymaganym w kodeksie sposobie dokonywania wpłat na rzecz komitetu wyborczego oraz dopuszczalnym źródle pozyskiwania środków finansowych przez komitet wyborczy, a także o dopuszczalnym terminie dokonywania wpłat.

Art. 135.

§ 1. Komitety wyborcze mogą wydatkować na agitację wyborczą wyłącznie kwoty ograniczone limitami ustalonymi w przepisach szczególnych kodeksu.

§ 2. Wydatki komitetu wyborczego, który w danych wyborach zgłosił kandydatów do więcej niż jednego wybieranego organu, przeznaczone na agitację wyborczą, są ograniczone łącznym limitem, powstającym przez zsumowanie limitów ustalonych w przepisach szczególnych kodeksu.

Art. 136.

Wydatki komitetu wyborczego na agitację wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy, w tym w prasie w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe, nie mogą przekraczać 80 % limitu, o którym mowa w art. 135.

Art. 137.(uchylony).

Art. 138.

§ 1. W przypadku uzyskania nadwyżki pozyskanych środków na cele kampanii wyborczej nad poniesionymi wydatkami komitet wyborczy partii politycznej przekazuje ją na fundusz wyborczy tej partii.

§ 2. W przypadku uzyskania nadwyżki pozyskanych środków na cele kampanii wyborczej nad poniesionymi wydatkami koalicyjny komitet wyborczy przekazuje ją na fundusze wyborcze partii wchodzących w skład koalicji wyborczej w proporcji ustalonej w umowie koalicyjnej, a w razie braku stosownych postanowień w umowie - na rzecz organizacji pożytku publicznego. O przekazaniu nadwyżki pełnomocnik finansowy informuje właściwy organ wyborczy w terminie 7 dni od dnia jej przekazania.

[§ 2a. W wyborach do Sejmu nadwyżkę pozyskanych środków na cele kampanii wyborczej nad poniesionymi wydatkami komitet wyborczy partii politycznej i koalicyjny komitet wyborczy przekazuje na rzecz organizacji pożytku publicznego. O przekazaniu nadwyżki pełnomocnik finansowy informuje właściwy organ wyborczy.](#)

§ 3. W przypadku uzyskania nadwyżki pozyskanych środków na cele kampanii wyborczej nad poniesionymi wydatkami przez komitety wyborcze, o których mowa w art. 88-90, komitety te przekazują ją na rzecz organizacji pożytku publicznego. O przekazaniu nadwyżki pełnomocnik finansowy informuje właściwy organ wyborczy.

§ 4. Wysokość nadwyżki ustala się po wydaniu przez właściwy organ wyborczy ostatecznego postanowienia o przyjęciu bądź odrzuceniu sprawozdania finansowego, z uwzględnieniem zobowiązań majątkowych, o których mowa w art. 130 § 2.

§ 5. Przekazanie nadwyżki następuje w terminie 14 dni od dnia:

- 1) doręczenia postanowienia o przyjęciu sprawozdania finansowego albo
- 2) bezskutecznego upływu terminu do wniesienia skargi lub odwołania, o których mowa w art. 145, albo
- 3) uprawomocnienia się orzeczenia wydanego przez sąd - w przypadku złożenia skargi lub odwołania, o których mowa w art. 145, albo
- 4) uprawomocnienia się wydanego przez sąd orzeczenia w sprawie przepadku na rzecz Skarbu Państwa korzyści majątkowych przyjętych przez komitet wyborczy z naruszeniem przepisów kodeksu - w przypadku, o którym mowa w art. 149 § 5.

Art. 139.

Wszelkie wezwania i informacje pisemne dostarczane przez komitet wyborczy wyborców oraz komitet wyborczy organizacji, [a w wyborach do Sejmu - przez komitet wyborczy](#), mające na celu pozyskanie środków na wybory, muszą zawierać informację o treści przepisów art. 132 § 3-5, [art. 132a](#), art. 134 § 2-3, art. 149 § 1 i art. 506.

Art. 140.

§ 1. Komitet [wyborczy](#) jest obowiązany prowadzić rejestry:

- 1) zaciągniętych kredytów, zawierający nazwę banku udzielającego kredytu i wszystkie istotne warunki jego uzyskania, w szczególności: datę udzielenia kredytu, jego wysokość, oprocentowanie i inne koszty uzyskania, zobowiązania poręczycieli oraz ustalony termin spłaty;
- 2) wpłat o wartości przekraczającej łącznie od jednej osoby fizycznej kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalonego na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień ogłoszenia

postanowienia o zarządzeniu wyborów, ze wskazaniem imienia, nazwiska oraz miejscowości zamieszkania takiej osoby.

§ 2. Rejestry, o których mowa w § 1, komitet jest obowiązany umieszczać na swojej stronie internetowej [lub podawać do publicznej wiadomości w swoim lokalu](#) i [aktualniać-aktualizować](#) w taki sposób, aby informacje o kredytach i wpłatach ujawniane były w terminie 7 dni od dnia udzielenia kredytu lub dokonania wpłaty.

§ 3. Rejestry, o których mowa w § 1, powinny być umieszczone na stronie internetowej [lub podawane do publicznej wiadomości w lokalu](#) komitetu co najmniej do dnia:

1) podania sprawozdania finansowego przez Państwową Komisję Wyborczą do publicznej wiadomości albo

2) przedłożenia sprawozdania finansowego komisarzowi wyborczemu.

§ 4. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia wzory rejestrów, o których mowa w § 1, sposób ich prowadzenia, a także sposób ich przekazania organom wyborczym, w szczególności:

1) zakres danych zawartych w rejestrach,

2) metody aktualizacji rejestrów,

3) sposób prezentacji informacji zawartych w rejestrach na stronie internetowej komitetu

- mając na względzie przejrzystość i czytelność danych zawartych w rejestrach.

§ 5. Obowiązek o którym mowa w § 1, nie dotyczy komitetów wyborczych, które zgłaszają kandydata lub kandydatów wyłącznie do rady gminy lub rady powiatu.

Art. 141.

§ 1. Do finansowania komitetów wyborczych partii politycznych w sprawach nieuregulowanych w kodeksie stosuje się przepisy ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych.

§ 2. Od dnia przyjęcia przez właściwy organ wyborczy zawiadomienia, o którym mowa odpowiednio w art. 86 § 2 albo art. 87 § 5, do dnia wyborów partia polityczna, która samodzielnie utworzyła komitet wyborczy lub wchodzi w skład koalicji wyborczej, nie może prowadzić i finansować agitacji wyborczej na rzecz upowszechniania celów programowych partii politycznej.

Art. 142.

§ 1. Pełnomocnik finansowy, w terminie 3 miesięcy od dnia wyborów, przedkłada organowi wyborczemu, któremu komitet wyborczy złożył zawiadomienie o utworzeniu komitetu, sprawozdanie o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetu, w tym o uzyskanych kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania, zwane dalej "sprawozdaniem finansowym".

§ 2. Jeżeli sprawozdanie finansowe przedkładane jest Państwowej Komisji Wyborczej do sprawozdania dołącza się opinię biegłego rewidenta wraz z raportem.

§ 3. Opinią biegłego rewidenta i raportu nie sporządza się, jeżeli pełnomocnik finansowy, w terminie 30 dni od dnia wyborów, zawiadomi właściwy organ wyborczy, że komitet wyborczy nie miał przychodów, nie poniósł wydatków ani nie ma zobowiązań finansowych.

§ 4. Biegłego rewidenta, o którym mowa w § 2, wybiera Państwowa Komisja Wyborcza spośród kandydatów zgłoszonych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów w liczbie uzgodnionej z Państwową Komisją Wyborczą.

§ 5. Komisarz wyborczy, badając sprawozdanie finansowe, może zlecać sporządzenie przez biegłego rewidenta ekspertyz lub opinii i raportów.

§ 6. Koszty sporządzenia opinii i raportu, o których mowa w § 2 i 5, pokrywane są z budżetu państwa w części Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe.

§ 7. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, wzór sprawozdania finansowego oraz szczegółowy zakres zawartych w nim informacji, a także wykaz rodzajów dokumentów, jakie należy załączyć do sprawozdania, tak aby umożliwiły weryfikację podanych w sprawozdaniu informacji.

Art. 143.

§ 1. W wyborach do Sejmu i do Senatu, wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Państwa Komisja Wyborcza podaje do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej sprawozdanie finansowe komitetu wyborczego w terminie 30 dni od dnia jego złożenia.

§ 2. Sprawozdania finansowe, o których mowa w § 1, Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" po upływie terminu, o którym mowa w § 1.

§ 3. Sprawozdania finansowe przedkładane komisarzowi wyborczemu są udostępniane przez niego na wniosek zainteresowanych podmiotów. Komisarz wyborczy podaje do publicznej wiadomości, w formie komunikatu w dzienniku o zasięgu co najmniej wojewódzkim, informację o miejscu, czasie i sposobie ich udostępniania do wglądu.

§ 4. Wykaz wpłat obywateli polskich na rzecz komitetu wyborczego organizacji i komitetu wyborczego wyborców Państwowa Komisja Wyborcza udostępnia do wglądu na wniosek, w trybie i na zasadach określonych przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926, z późn. zm. ²⁴).

§ 5. Pozostałe rodzaje dokumentów załączone do sprawozdań finansowych udostępniane są do wglądu podmiotom wymienionym w art. 144 § 7 w okresie przewidzianym na złożenie zastrzeżeń do sprawozdań finansowych, a pozostałym podmiotom udostępniane są po tym okresie na podstawie ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

Art. 144.

§ 1. Organ wyborczy, któremu złożono sprawozdanie finansowe, w terminie 6 miesięcy od dnia złożenia sprawozdania finansowego:

- 1) przyjmuje sprawozdanie bez zastrzeżeń;
- 2) przyjmuje sprawozdanie, wskazując na jego uchybienia, albo
- 3) odrzuca sprawozdanie w przypadku stwierdzenia:
  - a) pozyskania lub wydatkowania środków komitetu wyborczego z naruszeniem przepisów art. 129 albo limitu, o którym mowa w art. 135,
  - b) przeprowadzania zbiórek publicznych wbrew zakazowi, o którym mowa w art. 131 § 2,
  - c) przyjęcia przez komitet wyborczy partii politycznej albo koalicyjny komitet wyborczy środków finansowych pochodzących z innego źródła niż Fundusz Wyborczy, [a w wyborach do Sejmu – ze źródeł innych niż wymienione w art. 132a](#),
  - d) przyjęcia przez komitet wyborczy wyborców albo komitet wyborczy organizacji środków finansowych lub wartości niepieniężnych z naruszeniem przepisów art. 132 § 3-6 [lub art. 132a](#),
  - e) przyjęcia przez komitet wyborczy partii politycznej albo koalicyjny komitet wyborczy wartości niepieniężnych z naruszeniem przepisu art. 132 § 5.

§ 2. Odrzucenie sprawozdania finansowego następuje również w przypadku poręczenia kredytu z naruszeniem przepisów art. 132 § 6, a także dokonania czynności skutkującej zmniejszeniem wartości zobowiązań komitetu przez

inną osobę aniżeli wymieniona w art. 132 § 6 lub dokonanej z naruszeniem [art. 132a lub](#) limitu wpłat, o którym mowa w art. 134 § 2.

§ 3. W razie zaistnienia wątpliwości co do prawidłowości sprawozdania finansowego właściwy organ wyborczy wzywa komitet wyborczy do usunięcia wad sprawozdania lub udzielenia wyjaśnień w określonym terminie.

§ 4. Organ wyborczy, badając sprawozdanie finansowe, może zlecać sporządzenie ekspertyz lub opinii.

§ 5. Organy administracji publicznej udzielają Państwowej Komisji Wyborczej, na jej żądanie, pomocy niezbędnej w badaniu sprawozdania finansowego.

§ 6. Organy kontroli, rewizji i inspekcji działające w administracji rządowej i samorządzie terytorialnym współpracują z Państwową Komisją Wyborczą i są obowiązane do udostępniania Państwowej Komisji Wyborczej, na jej wniosek, wyników postępowań kontrolnych prowadzonych przez te organy.

§ 7. W terminie 30 dni od dnia ogłoszenia sprawozdania finansowego:

- 1) partie polityczne,
- 2) komitety wyborcze, które brały udział w danych wyborach,
- 3) stowarzyszenia i fundacje, które w swoich statutach przewidują działania związane z analizą finansowania kampanii wyborczych

- mogą zgłaszać do Państwowej Komisji Wyborczej umotywowane pisemne zastrzeżenia do sprawozdań finansowych komitetów wyborczych.

§ 8. Organ wyborczy, w terminie 60 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżenia, o którym mowa w § 7, udziela pisemnej odpowiedzi na zastrzeżenie.

Art. 145.

§ 1. W przypadku odrzucenia sprawozdania finansowego komitetu wyborczego przez Państwową Komisję Wyborczą pełnomocnik finansowy ma prawo, w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu sprawozdania, wnieść do Sądu Najwyższego skargę na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej w przedmiocie odrzucenia sprawozdania.

§ 2. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę i wydaje w tej sprawie orzeczenie w terminie 60 dni od dnia doręczenia skargi. Orzeczenie doręcza się pełnomocnikowi finansowemu i Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 3. Rozpatrzenie skargi przez Sąd Najwyższy następuje w składzie 7 sędziów, w postępowaniu nieprocesowym.

§ 4. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny.

§ 5. W przypadku odrzucenia sprawozdania finansowego komitetu wyborczego przez komisarza wyborczego pełnomocnik finansowy ma prawo, w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu sprawozdania, wnieść do sądu okręgowego odwołanie od postanowienia. Rozpoznanie odwołania przez sąd okręgowy następuje w postępowaniu nieprocesowym, w terminie 30 dni od dnia doręczenia odwołania. Od orzeczenia sądu okręgowego nie przysługuje środek prawny.

§ 6. Jeżeli Sąd Najwyższy albo sąd okręgowy uzna skargę, o której mowa w § 1, lub odwołanie, o którym mowa w § 5, pełnomocnika finansowego za zasadne, odpowiednio Państwowa Komisja Wyborcza albo komisarz wyborczy niezwłocznie postanawia o przyjęciu sprawozdania finansowego.

§ 7. Po bezskutecznym upływie terminu do wniesienia skargi, o której mowa w § 1, lub odwołania, o którym mowa w § 5, albo po wydaniu orzeczenia, o którym mowa w § 2 lub 5, uznającego odwołanie lub skargę pełnomocnika finansowego za niezasadne, organ, któremu przedłożono sprawozdanie finansowe, przekazuje postanowienie o jego odrzuceniu naczelnikowi urzędu skarbowego właściwemu miejscowo ze względu na siedzibę komitetu wyborczego.

Art. 146.

Organ wyborczy, któremu złożono sprawozdanie finansowe, podaje do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej, w formie komunikatu, informację o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach finansowych komitetów wyborczych.

Art. 147.

§ 1. W razie niezłożenia w terminie sprawozdania finansowego przez:

- 1) komitet wyborczy partii politycznej - partii politycznej nie przysługuje prawo do dotacji, o której mowa w ~~art. 150 lub~~ art. 151, oraz prawo do subwencji, o której mowa w art. 28 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych;
- 2) koalicyjny komitet wyborczy - partii politycznej wchodzącej w skład koalicji wyborczej nie przysługuje prawo do dotacji, o której mowa w ~~art. 150 lub~~ art. 151, oraz prawo do subwencji, o której mowa w art. 28 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych;
- 3) komitet wyborczy wyborców - nie przysługuje mu prawo do dotacji, o której mowa w ~~art. 150 lub~~ art. 151.

§ 2. Do sprawozdania finansowego złożonego po terminie stosuje się odpowiednio przepisy art. 142-145.

Art. 148.

§ 1. W razie odrzucenia przez Państwową Komisję Wyborczą sprawozdania finansowego lub odrzucenia skargi, o której mowa w art. 145 § 1, przysługująca partii politycznej lub komitetowi wyborczemu wyborców dotacja, o której mowa w ~~art. 150 lub~~ art. 151, pomniejszona zostaje o kwotę stanowiącą równowartość trzykrotności wysokości środków pozyskanych lub wydatkowanych z naruszeniem przepisów, o których mowa w art. 144 § 1 pkt 3.

§ 2. W razie odrzucenia przez Państwową Komisję Wyborczą sprawozdania finansowego lub odrzucenia skargi, o której mowa w art. 145 § 1, przysługująca partii politycznej subwencja, o której mowa w art. 28 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych, pomniejszona zostaje o kwotę stanowiącą równowartość trzykrotności wysokości środków pozyskanych lub wydatkowanych z naruszeniem przepisów, o których mowa w art. 144 § 1 pkt 3.

§ 3. Pomniejszenie wysokości dotacji lub subwencji, o którym mowa w § 1 i 2, nie może przekraczać 75 % wysokości dotacji, o której mowa w ~~art. 150 § 1 albo~~ art. 151 § 1, lub 75 % wysokości subwencji, o której mowa w art. 28 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych.

Art. 149.

§ 1. Korzyści majątkowe przyjęte przez komitet wyborczy z naruszeniem przepisów kodeksu podlegają przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa. Jeżeli korzyść majątkowa została zużyta lub utracona, przepadkowi podlega jej równowartość.

§ 2. Korzyścią majątkową, która podlega przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa, jest również wartość dokonanej czynności skutkującej zmniejszeniem wartości zobowiązań komitetu wyborczego przez inną osobę aniżeli wymieniona w art. 132 § 6 lub dokonanej z naruszeniem zasad, o których mowa w art. 132 § 6, ~~art. 132a~~ lub art. 134 § 2.

§ 3. Przepis § 1 nie dotyczy korzyści majątkowych przekazanych komitetowi wyborczemu z naruszeniem przepisów kodeksu, które komitet wyborczy zwrócił w terminie 30 dni od dnia przekazania.

§ 4. Przepis § 1 nie dotyczy korzyści majątkowych przekazanych komitetowi wyborczemu z naruszeniem przepisów kodeksu, które to korzyści lub ich równowartość zostały, w terminie 14 dni od dnia doręczenia komitetowi wyborczemu postanowienia o przyjęciu lub o odrzuceniu jego sprawozdania finansowego, a w przypadku złożenia skargi lub odwołania, o których mowa w art. 145 § 1 i 5 - w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się orzeczenia wydanego przez właściwy sąd, dobrowolnie wpłacone na rachunek bankowy urzędu skarbowego właściwego dla siedziby komitetu. Korzyści majątkowe o charakterze niepieniężnym komitet wyborczy przekazuje temu urzędowi skarbowemu. Potwierdzenie wpłacenia albo przekazania korzyści majątkowej lub jej równowartości komitet wyborczy przedstawia właściwemu organowi wyborczemu.

§ 5. Przyjęcie korzyści majątkowych z naruszeniem przepisów kodeksu stwierdza właściwy organ wyborczy w postanowieniu o przyjęciu lub o odrzuceniu sprawozdania finansowego.

§ 6. W przypadku niewykonania czynności, o których mowa w § 4 zdanie pierwsze i drugie, albo jednej z tych czynności naczelnik urzędu skarbowego właściwy miejscowo dla siedziby komitetu wyborczego, na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej lub komisarza wyborczego, występuje do sądu przeciwko podmiotom, o których mowa w art. 130 § 1, o orzeczenie przepadku korzyści majątkowej lub jej równowartości oraz wydanie tej korzyści majątkowej lub zapłatę jej równowartości.

§ 7. Sądem właściwym do orzekania w sprawach, o których mowa w § 1, jest sąd okręgowy właściwy ze względu na siedzibę organu skarbowego, o którym mowa w § 6.

§ 8. Sąd okręgowy rozpatruje sprawy, o których mowa w § 6, w postępowaniu nieprocesowym.

§ 9. Egzekucja korzyści majątkowej lub jej równowartości następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Organem egzekucyjnym jest naczelnik urzędu skarbowego, o którym mowa w § 6.

§ 10. Przejęte rzeczy ruchome, wierzytelności i inne prawa majątkowe naczelnik urzędu skarbowego spienięża według przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954, z późn. zm. ²⁵), dotyczących egzekucji należności pieniężnych.

Art. 150.

§ 1. Partii politycznej, której komitet wyborczy uczestniczył w wyborach, partii politycznej wchodzącej w skład koalicji wyborczej, a także komitetowi wyborczemu wyborców uczestniczących w wyborach ~~do Sejmu i~~ do Senatu przysługuje prawo do dotacji z budżetu państwa, zwanej dalej "dotacją podmiotową", za każdy uzyskany mandat ~~posła i~~ senatora. Wydatki związane z dotacją podmiotową pokrywane są z budżetu państwa w części „Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe”.

§ 2. Wysokość dotacji podmiotowej oblicza się według wzoru:

$$D_p = \frac{W}{100560} \times M$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

D_p - wysokość przysługującej dotacji podmiotowej,

W - sumę wydatków na kampanię wyborczą komitetów wyborczych (do wysokości przysługujących komitetom wyborczym limitów wydatków przewidzianych w wyborach ~~do Sejmu i~~ do Senatu), które uzyskały co najmniej 1 mandat,

M - liczbę mandatów ~~posłów i~~ senatorów uzyskanych przez dany komitet wyborczy.

§ 3. Dotacja podmiotowa przysługuje wyłącznie do wysokości wydatków uwidocznionej w sprawozdaniu finansowym.

§ 4. Dotacja podmiotowa przysługuje w wysokości, o której mowa w § 2 i 3, także za każdy mandat ~~posła i~~ senatora uzyskany w wyborach ponownych ~~do Sejmu i~~ do Senatu oraz w wyborach uzupełniających do Senatu.

§ 5. Wysokość dotacji podmiotowej przysługującej partii politycznej wchodzącej w skład koalicji wyborczej ustala się dzieląc kwotę obliczoną zgodnie z § 2 między partie wchodzące w skład koalicji w proporcjach określonych w umowie zawiązującej koalicję wyborczą. Proporcje określone w tej umowie nie mogą być zmienione. Jeżeli partie polityczne wchodzące w skład koalicji wyborczej nie określiły w umowie zawiązującej koalicję proporcji, to należną koalicji dotację podmiotową każdej z nich wypłaca się w równych częściach.

§ 6. Przekazania dotacji podmiotowej na wskazany przez podmioty, o których mowa w § 1, rachunek bankowy dokonuje minister właściwy do spraw finansów publicznych na podstawie informacji Państwowej Komisji Wyborczej o uprawnionych do otrzymania dotacji podmiotowej oraz o liczbie mandatów uzyskanych przez dany komitet wyborczy. Dotacja podmiotowa jest wypłacana w terminie 9 miesięcy od dnia wyborów.

§ 7. W przypadku podziału, połączenia albo likwidacji partii politycznych odnośnie do ich prawa do dotacji podmiotowej stosuje się odpowiednio przepisy art. 37 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych.

Art. 151.

§ 1. Partii politycznej, której komitet wyborczy uczestniczył w wyborach, partii politycznej wchodzącej w skład koalicji wyborczej, a także komitetowi wyborczemu wyborców uczestniczącym w wyborach do Parlamentu Europejskiego przysługuje prawo do dotacji z budżetu państwa, zwanej dalej "dotacją podmiotową", za każdy uzyskany mandat posła do Parlamentu Europejskiego. Wydatki związane z dotacją podmiotową są pokrywane z budżetu państwa w części Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe.

§ 2. Wysokość dotacji podmiotowej oblicza się według wzoru:

$$D_p = \frac{W}{L} \times M$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

D_p - wysokość przysługującej dotacji podmiotowej,

W - kwotę złotych równą liczbie wyborców, którzy oddali głosy,

L - liczbę wybieranych w Rzeczypospolitej Polskiej posłów do Parlamentu Europejskiego,

M - liczbę mandatów uzyskanych przez dany komitet wyborczy.

§ 3. Dotacja podmiotowa przysługuje wyłącznie do wysokości wydatków uwidocznionej w sprawozdaniu finansowym przyjętym przez Państwową Komisję Wyborczą.

§ 4. Wysokość dotacji podmiotowej przysługującej partii politycznej wchodzącej w skład koalicji wyborczej ustala się dzieląc kwotę obliczoną zgodnie z § 2 między partie wchodzące w skład koalicji w proporcjach określonych w umowie zawierającej koalicję wyborczą. Proporcje określone w tej umowie nie mogą być zmienione. Jeżeli partie polityczne wchodzące w skład koalicji wyborczej nie określiły w umowie zawierającej koalicję proporcji, to należną koalicji dotację podmiotową każdej z nich wypłaca się w równych częściach.

§ 5. Przekazania dotacji podmiotowej na wskazany przez podmioty, o których mowa w § 1, rachunek bankowy dokonuje minister właściwy do spraw finansów publicznych na podstawie informacji Państwowej Komisji Wyborczej o uprawnionych do otrzymania dotacji podmiotowej oraz o liczbie mandatów uzyskanych przez dany komitet wyborczy. Dotacja podmiotowa jest wypłacana w terminie 9 miesięcy od dnia wyborów.

§ 6. W przypadku podziału, połączenia albo likwidacji partii politycznych odnośnie do ich prawa do dotacji podmiotowej stosuje się odpowiednio przepisy art. 37 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych.

DZIAŁ II
ORGANY WYBORCZE

Rozdział 1
PRZEPISY OGÓLNE

(...)

Rozdział 2
PAŃSTWOWA KOMISJA WYBORCZA

(...)

Rozdział 3
KOMISARZ WYBORCZY

Art. 166.

§ 1. Komisarz wyborczy jest pełnomocnikiem Państwowej Komisji Wyborczej powołanym wyznaczonym na obszar stanowiący województwo lub część jednego województwa. Komisarz wyborczy powołany w celu przeprowadzenia wyborów do Sejmu jest pełnomocnikiem Państwowej Komisji Wyborczej w okręgu wyborczym (sejmowy komisarz wyborczy).

§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza określa właściwość terytorialną komisarzy wyborczych oraz właściwość rzeczową w zakresie wykonywania czynności o charakterze ogólnowojevodzkim, z uwzględnieniem zadań związanych z wyborami do sejmiku województwa oraz zadań, o których mowa w art. 167 § 1 pkt 8 i 9.

§ 3. Komisarzy wyborczych powołuje w każdym województwie, w liczbie od 2 do 6, spośród sędziów, na okres 5 lat, Państwowa Komisja Wyborcza, na wniosek Ministra Sprawiedliwości. Państwowa Komisja Wyborcza powołuje do każdego okręgu wyborczego sejmowych komisarzy wyborczych i zastępców sejmowych komisarzy wyborczych spośród sędziów, na okres 5 lat, na wniosek Ministra Sprawiedliwości. Ta sama osoba może być ponownie powołana na stanowisko komisarza.

§ 4. Komisarzem wyborczym może być także sędzia w stanie spoczynku, nie dłużej jednak niż do ukończenia 70 lat.

§ 5. Komisarz wyborczy pełni swoją funkcję niezależnie od sprawowania urzędu sędziego właściwego sądu.

§ 6. Komisarzom wyborczym przysługuje wynagrodzenie miesięczne w wysokości wynagrodzenia członka Państwowej Komisji Wyborczej. Przepis art. 159 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 7. Funkcja komisarza wyborczego wygasa w przypadku:

- 1) zrzeczenia się funkcji;
- 2) śmierci;
- 3) ustania stosunku służbowego sędziego;
- 4) ukończenia 70 lat przez komisarza będącego sędzią w stanie spoczynku;
- 5) odwołania.

§ 8. Państwowa Komisja Wyborcza odwołuje komisarza wyborczego przed upływem okresu, na jaki został powołany:

- 1) w przypadku niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków komisarza wyborczego;
- 2) na uzasadniony wniosek prezesa właściwego sądu;
- 3) na uzasadniony wniosek Ministra Sprawiedliwości.

§ 9. W przypadkach, o których mowa w § 7 i 8, powołanie komisarza wyborczego następuje w trybie i na zasadach określonych w § 3.

§ 10. W razie czasowej niemożności pełnienia funkcji przez komisarza wyborczego Państwowa Komisja Wyborcza może powierzyć pełnienie tej funkcji, na ten okres, innemu komisarzowi wyborczemu lub innej osobie zapewniającej rzetelne wykonanie czynności wyborczych.

Art. 167.

§ 1. Do zadań komisarza wyborczego należy:

- 1) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego;
- 2) zapewnianie, we współdziałaniu z organami jednostek samorządu terytorialnego, organizacji wyborów do rad na obszarze województwa;

- 3) powoływanie terytorialnych komisji wyborczych oraz rozwiązywanie terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego po wykonaniu ich ustawowych zadań;
- 4) rozpatrywanie skarg na działalność terytorialnych komisji wyborczych;
- 5) kontrolowanie, w zakresie ustalonym przez Państwową Komisję Wyborczą, prawidłowości sporządzania spisów wyborców;
- 6) podawanie do publicznej wiadomości informacji o składach terytorialnych komisji wyborczych powołanych na obszarze województwa;
- 7) udzielanie, w miarę potrzeby, terytorialnym i obwodowym komisjom wyborczym wyjaśnień;
- 8) ustalanie zbiorczych wyników wyborów do rad oraz wyborów wójtów przeprowadzonych na obszarze województwa i ogłaszanie ich w trybie określonym w kodeksie;
- 9) przedkładanie sprawozdania z przebiegu wyborów na obszarze województwa, wraz z ich wynikami, Państwowej Komisji Wyborczej;
- 10) wykonywanie innych czynności przewidzianych w ustawach lub zleconych przez Państwową Komisję Wyborczą.

§ 2. Komisarz wyborczy uchyla uchwały terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych podjęte z naruszeniem prawa lub niezgodne z wytycznymi Państwowej Komisji Wyborczej i przekazuje sprawę właściwej komisji do ponownego rozpatrzenia lub podejmuje rozstrzygnięcie w sprawie.

§ 3. Komisarz wyborczy wydaje postanowienia w zakresie swoich ustawowych uprawnień.

Art. 168.

§ 1. Komisarz wyborczy, na podstawie protokołów z wyborów sporządzonych przez właściwe terytorialne komisje wyborcze, podaje do publicznej wiadomości, w formie obwieszczenia, wyniki wyborów do rad oraz wyborów wójtów na obszarze województwa.

§ 2. W obwieszczeniu, o którym mowa w § 1, zamieszcza się zbiorczą informację o wynikach głosowania i wynikach wyborów:

- 1) do rad, do których wybory zostały przeprowadzone, oraz - odrębnie dla każdej rady - w szczególności dane o liczbie mandatów uzyskanych przez listy kandydatów poszczególnych komitetów wyborczych oraz nazwiska i imiona wybranych radnych z podaniem oznaczenia listy, z której zostali wybrani;
- 2) wójtów - w szczególności nazwiska i imiona wybranych wójtów z podaniem nazw komitetów wyborczych, które ich zgłosiły.

§ 3. Państwowa Komisja Wyborcza określa wzór obwieszczenia, o którym mowa w § 1.

Art. 169.

Obwieszczenie komisarza wyborczego ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do publicznej wiadomości przez rozplakatowanie odpowiedniego wyciągu z obwieszczenia na obszarze każdej gminy. Jeden egzemplarz obwieszczenia przesyła się do Państwowej Komisji Wyborczej w terminie i trybie przez nią ustalonym.

Rozdział 4 **OKRĘGOWA KOMISJA WYBORCZA**

Art. 170.

§ 1. W skład okręgowej komisji wyborczej wchodzi od 5 do 11 sędziów, w tym z urzędu, jako jej przewodniczący, komisarz wyborczy. W skład komisji może być także powołany sędzia w stanie spoczynku, który nie ukończył 70 lat.

§ 1a. W wyborach do Sejmu w skład okręgowej komisji wyborczej wchodzi od 7 do 11 członków, w tym z urzędu, jako jej przewodniczący, sejmowy komisarz wyborczy.

§ 2. Sędziów do składu komisji zgłasza Minister Sprawiedliwości, w liczbie uzgodnionej z Państwową Komisją Wyborczą, najpóźniej w 52 dniu przed dniem wyborów.

§ 3. Państwowa Komisja Wyborcza powołuje okręgowe komisje wyborcze najpóźniej w 48 dniu przed dniem wyborów.

§ 3a. W wyborach do Sejmu członków okręgowych komisji wyborczych innych niż sejmowy komisarz wyborczy Państwowa Komisja Wyborcza powołuje w liczbie:

1) _____ od 3 do 5 - spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby,

2) _____ od 3 do 5 - spośród kandydatów zgłoszonych przez wyborców zamieszkałych na obszarze danej okręgowej komisji wyborczej, w liczbie co najmniej 5.

§ 3b. Kandydatami, o których mowa w § 3a, mogą być tylko osoby ujęte w stałym rejestrze wyborców danej gminy położonej w danym okręgu wyborczym.

§ 4. W razie braku możliwości pełnienia funkcji przewodniczącego komisji przez komisarza wyborczego komisja wybiera przewodniczącego ze swojego grona. W takim przypadku Minister Sprawiedliwości zgłasza do składu komisji jednego sędziego więcej, aniżeli wynikałoby to z uzgodnień, o których mowa w § 2. W wyborach do Sejmu w przypadku braku możliwości pełnienia funkcji przewodniczącego komisji przez sejmowego komisarza wyborczego, przewodniczącym komisji jest zastępca sejmowego komisarza wyborczego.

§ 4a. W wyborach do Sejmu:

1) _____ w przypadku niezgłoszenia przez wyborców kandydatów na członka komisji, pozostałych kandydatów zgłasza wójt spośród pracowników samorządowych gminy lub gminnych jednostek organizacyjnych;

2) _____ w przypadku zgłoszenia do danej kategorii składu okręgowej komisji wyborczej kandydatów w liczbie przekraczającej dopuszczalną liczebność tej kategorii, skład tej kategorii komisji ustala się w drodze publicznego losowania przeprowadzonego przez Państwową Komisję Wyborczą.

§ 5. Pierwsze posiedzenie komisji organizuje, z upoważnienia Państwowej Komisji Wyborczej, dyrektor właściwej miejscowo delegatury Krajowego Biura Wyborczego.

§ 6. Komisja na pierwszym posiedzeniu wybiera spośród siebie dwóch zastępców przewodniczącego komisji. Funkcję sekretarza okręgowej komisji wyborczej pełni dyrektor właściwej miejscowo delegatury Krajowego Biura Wyborczego albo osoba przez niego wskazana. Sekretarz uczestniczy w pracach komisji z głosem doradczym.

§ 7. Skład komisji podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty.

§ 8. Techniczno-materiałne warunki pracy okręgowej komisji wyborczej zapewnia Krajowe Biuro Wyborcze.

Art. 171.

§ 1. Wygaśnięcie członkostwa w okręgowej komisji wyborczej następuje w przypadku:

- 1) zrzeczenia się członkostwa;
- 2) o którym mowa w art. 153 § 2;
- 3) śmierci członka komisji;

4) odwołania.

§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza odwołuje członka okręgowej komisji wyborczej:

- 1) w przypadku niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków członka komisji;
- 2) na uzasadniony wniosek Ministra Sprawiedliwości w odniesieniu do zgłoszonego przez niego członka komisji.

§ 3. Uzupełnienie składu komisji następuje w trybie i na zasadach określonych w przepisach o jej powołaniu. Przepis art. 170 § 7 stosuje się odpowiednio.

Art. 172.

§ 1. Do zadań okręgowej komisji wyborczej należy:

- 1) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego przez odpowiednio rejonowe lub obwodowe komisje wyborcze;
- 2) rejestrowanie [okręgowych list](#) kandydatów na [posłapostów](#) i kandydatów na senatora oraz list kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego;
- 3) zarządzanie drukowania kart do głosowania w wyborach do Sejmu i do Senatu oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego;
- 4) ustalanie i ogłaszanie wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym w zakresie określonym przepisami szczególnymi kodeksu;
- 5) rozpatrywanie skarg na działalność odpowiednio rejonowych lub obwodowych komisji wyborczych;
- 6) zapewnienie wykonania zadań wyborczych we współdziałaniu z wojewodą i organami jednostek samorządu terytorialnego;
- 7) wykonywanie innych zadań przewidzianych w kodeksie lub zleconych przez Państwową Komisję Wyborczą.

§ 2. Okręgowa komisja wyborcza podejmuje uchwały w zakresie swoich ustawowych uprawnień.

Art. 173.

Okręgowa komisja wyborcza powołuje, w trybie i na zasadach określonych przez Państwową Komisję Wyborczą, pełnomocników do wypełniania zadań, przewidzianych w kodeksie.

Rozdział 5 REJONOWA KOMISJA WYBORCZA

(...)

Rozdział 6 TERYTORYALNA KOMISJA WYBORCZA

(...)

Rozdział 7 OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA

Art. 182.

§ 1. Obwodową komisję wyborczą powołuje spośród wyborców:

1) w wyborach do Sejmu i do Senatu, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej najpóźniej w 21 dniu przed dniem wyborów - wójt,

2) w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójtów najpóźniej w 21 dniu przed dniem wyborów - właściwa terytorialna komisja wyborcza

- z zastrzeżeniem przepisów art. 183. § 2. W skład obwodowej komisji wyborczej powołuje się:

1) od 6 do 8 osób spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby;

2) jedną osobę wskazaną przez wójta spośród pracowników samorządowych gminy lub gminnych jednostek organizacyjnych.

§ 3. W skład obwodowych komisji wyborczych w obwodach głosowania utworzonych w zakładach opieki zdrowotnej, domach pomocy społecznej, zakładach karnych, aresztach śledczych oraz oddziałach zewnętrznych takich zakładów i aresztów powołuje się:

1) od 4 do 6 osób spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby;

2) jedną osobę wskazaną przez wójta spośród pracowników jednostki, w której utworzony jest obwód.

§ 4. Kandydatami, o których mowa w § 2 pkt 1 i w § 3 pkt 1, mogą być tylko osoby ujęte w stałym rejestrze wyborców danej gminy.

§ 5. Pełnomocnik wyborczy lub upoważniona przez niego osoba może zgłosić tylko po jednym kandydacie do każdej obwodowej komisji wyborczej na obszarze okręgu wyborczego, w którym została zarejestrowana zgłoszona przez niego lista kandydatów na ~~posłów~~, posłów do Parlamentu Europejskiego, radnych lub zarejestrowany został kandydat na Prezydenta Rzeczypospolitej, ~~posła~~, senatora lub wójta. Zgłoszenia w wyborach do Sejmu i do Senatu, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej dokonuje się najpóźniej w 23 dniu przed dniem wyborów. Zgłoszenia w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójtów dokonuje się najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów.

§ 6. Zgłoszenie do składu obwodowej komisji wyborczej następuje po uzyskaniu zgody osoby, której ma dotyczyć.

§ 7. W przypadku zgłoszenia do składu obwodowej komisji wyborczej liczby kandydatów przekraczającej dopuszczalny skład komisji, skład komisji ustala się w drodze publicznego losowania przeprowadzonego przez wójta.

§ 8. Jeżeli liczba kandydatów zgłoszonych w trybie, o którym mowa w § 5, jest mniejsza od dopuszczalnego minimalnego składu liczbowego komisji, uzupełnienia jej składu dokonuje wójt spośród osób ujętych w stałym rejestrze wyborców tej gminy. Przepis § 6 stosuje się odpowiednio.

§ 9. Pierwsze posiedzenie obwodowej komisji wyborczej zwołuje wójt.

§ 10. Obwodowa komisja wyborcza na pierwszym posiedzeniu wybiera spośród siebie przewodniczącego i jego zastępcę. Skład komisji podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty.

§ 11. Państwowa Komisja Wyborcza określa sposób zgłaszania kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych, wzór zgłoszenia oraz zasady powoływania tych komisji, w tym tryb przeprowadzenia losowania, o którym mowa w § 7.

Art. 183.

§ 1. Obwodowe komisje wyborcze w obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich i za granicą powołują spośród wyborców odpowiednio kapitanowie tych statków oraz konsulowie. Przepisy art. 182 § 3-10 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza określa, po porozumieniu odpowiednio z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej oraz ministrem właściwym do spraw zagranicznych, tryb i termin powołania komisji, o których mowa w § 1.

Art. 184.

§ 1. Wygaśnięcie członkostwa w obwodowej komisji wyborczej następuje w przypadku:

- 1) zrzeczenia się członkostwa;
- 2) o którym mowa w art. 153 § 2;
- 3) śmierci członka komisji;
- 4) utraty prawa wybierania;
- 5) niespełniania warunku, o którym mowa w art. 182 § 4;
- 6) odwołania.

§ 2. Wójt odwołuje członka obwodowej komisji wyborczej w przypadku niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków przez członka komisji.

§ 3. W wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego organem właściwym do odwołania członka obwodowej komisji wyborczej w przypadkach, o których mowa w § 2, jest właściwa terytorialnie komisja wyborcza wyższego stopnia.

§ 4. Uzupełnienie składu obwodowej komisji wyborczej następuje w trybie i na zasadach określonych w przepisach o jej powołaniu. Przepis art. 182 § 10 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

Art. 185.

Do zadań obwodowej komisji wyborczej należy:

- 1) przeprowadzenie głosowania w obwodzie;
- 2) czuwanie w dniu wyborów nad przestrzeganiem prawa wyborczego w miejscu i czasie głosowania;
- 3) ustalenie wyników głosowania w obwodzie i podanie ich do publicznej wiadomości;
- 4) przesłanie wyników głosowania do właściwej komisji wyborczej.

Art. 186.

§ 1. Lokale obwodowych komisji wyborczych dostosowane do potrzeb wyborców niepełnosprawnych zapewnia wójt, z tym że w każdej gminie co najmniej 1/3 lokali obwodowych komisji wyborczych powinna być dostosowana do potrzeb wyborców niepełnosprawnych.

§ 2. Minister właściwy do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, warunki techniczne, jakim powinien odpowiadać lokal obwodowej komisji wyborczej, tak aby został dostosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych.

Rozdział 8 KRAJOWE BIURO WYBORCZE

(...)

DZIAŁ III WYBORY DO SEJMU

Rozdział 1 ZASADY OGÓLNE

Art. 192.

Wybory do Sejmu są powszechne, równe, bezpośrednie i proporcjonalne oraz odbywają się w głosowaniu tajnym.

Art. 193.

§ 1. Do Sejmu wybiera się 460 posłów ~~według zasady większości list kandydatów na posłów w wielomandatowych okręgach wyborczych.~~

§ 2. Nie można kandydować równocześnie do Sejmu i do Senatu.

Art. 194.

§ 1. Wybory do Sejmu zarządza Prezydent Rzeczypospolitej, w drodze postanowienia, nie później niż na 90 dni przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji Sejmu, wyznaczając wybory na dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu 30 dni przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji Sejmu. Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej podaje się do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej i ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej najpóźniej w 5 dniu od dnia zarządzenia wyborów.

§ 2. W postanowieniu, o którym mowa w § 1, Prezydent Rzeczypospolitej, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określa dni, w których upływają terminy wykonania czynności wyborczych przewidzianych w kodeksie (kalendarz wyborczy).

Art. 195.

§ 1. W razie skrócenia kadencji Sejmu na mocy jego uchwały lub na mocy postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej Prezydent zarządza wybory, wyznaczając ich datę na dzień przypadający nie później niż w ciągu 45 dni od dnia wejścia w życie uchwały Sejmu o skróceniu swojej kadencji lub od dnia ogłoszenia postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej o skróceniu kadencji Sejmu. Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej o zarządzeniu wyborów podaje się do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej i ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej najpóźniej w 5 dniu od dnia jego podpisania. Przepis art. 194 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Wybory, o których mowa w § 1, przeprowadza się w trybie i na zasadach określonych w kodeksie, z tym że:

1) ustalone w kodeksie następujące terminy wykonania czynności wyborczych ulegają skróceniu:

- a) w art. 13 § 2 oraz art. 170 § 2 - do 38 dnia przed dniem wyborów,
- b) w art. 170 § 3, art. 204 § 2, 4 i 6 - do 35 dnia przed dniem wyborów,
- c) w art. 202 § 3 - do 40 dnia przed dniem wyborów,
- d) w ~~art. 210 § 3 oraz~~ art. 211 § 1 - do 25 dnia przed dniem wyborów;

2) terminy przewidziane w art. 218 § 2 na wnoszenie i rozpatrywanie odwołań skraca się do 2 dni;

~~3) losowania jednolitych numerów dla list komitetów wyborczych, o których mowa w art. 219 § 1 i art. 220 § 1, przeprowadza się jedynie dla list komitetów wyborczych, które w poprzednich wyborach nie zarejestrowały list kandydatów. Komitety, które uczestniczyły w poprzednich wyborach i w obecnych zarejestrowały swoje listy, zachowują numery wówczas im przyznane.~~

Art. 196. (uchylony).

~~§ 1. W podziale mandatów w okręgach wyborczych uwzględnia się wyłącznie listy kandydatów na posłów tych komitetów wyborczych, których listy otrzymały co najmniej 5 % ważnie oddanych głosów w skali kraju.~~

~~§ 2. Listy kandydatów na posłów koalicyjnych komitetów wyborczych uwzględnia się w podziale mandatów w okręgach wyborczych, jeżeli ich listy otrzymały co najmniej 8 % ważnie oddanych głosów w skali kraju.~~

Art. 197.~~(uchylony).~~

~~§ 1. Komitety wyborcze utworzone przez wyborców zrzeszonych w zarejestrowanych organizacjach mniejszości narodowych mogą korzystać ze zwolnienia list tych komitetów z warunku, o którym mowa w art. 196 § 1, jeżeli złożą Państwowej Komisji Wyborczej oświadczenie w tej sprawie najpóźniej w 5 dniu przed dniem wyborów. Wraz z oświadczeniem, o którym mowa w zdaniu pierwszym, komitet jest obowiązany przedłożyć dokument właściwego organu statutowego organizacji mniejszości narodowej potwierdzający utworzenie komitetu przez wyborców będących członkami tej organizacji.~~

~~§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza potwierdza niezwłocznie otrzymanie oświadczenia, o którym mowa w § 1. Potwierdzenie oświadczenia jest wiążące.~~

Art. 198.~~(uchylony).~~

~~Jeżeli warunku określonego w art. 196 § 1 lub 2 nie spełnią listy kandydatów na posłów żadnego komitetu wyborczego bądź któryś z wymienionych warunków spełniony zostanie przez listy kandydatów tylko jednego komitetu wyborczego, w podziale mandatów w okręgach wyborczych uwzględnia się listy kandydatów komitetów wyborczych, które otrzymały co najmniej 3 % ważnie oddanych głosów w skali kraju. Listy koalicyjnych komitetów wyborczych uwzględnia się, jeżeli otrzymały co najmniej 5 % ważnie oddanych głosów w skali kraju.~~

Art. 199.

~~§ 1. W wyborach do Sejmu komitety wyborcze mogą wydatkować na agitację wyborczą kwoty wpłacone wyłącznie na rachunki bankowe danych komitetów wyborczych, do wysokości kwot wpłaconych na te rachunki. W wyborach do Sejmu komitety wyborcze mogą wydatkować na agitację wyborczą wyłącznie kwoty ograniczone limitami, ustalonymi w następujący sposób:~~

~~1) wysokość limitu wyznaczona jest kwotą 82 groszy przypadającą na każdego wyborcę w kraju ujętego w rejestrze wyborców;~~

~~2) limit wydatków dla danego komitetu oblicza się według wzoru:~~

$$L = (w \times k \times m) / 460,$$

~~gdzie poszczególne symbole oznaczają:~~

~~L – limit wydatków,~~

~~w – liczbę wyborców w kraju ujętych w rejestrach wyborców,~~

~~k – kwotę przypadającą na każdego wyborcę w kraju ujętego w rejestrze wyborców, o której mowa w pkt 1,~~

~~m – łączną liczbę posłów wybieranych we wszystkich okręgach wyborczych, w których komitet zarejestrował listy kandydatów.~~

~~§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza, w terminie 14 dni od dnia zarządzenia wyborów do Sejmu, ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" i zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej liczbę wyborców ujętych w rejestrach wyborców na terenie całego kraju według stanu na koniec kwartału poprzedzającego dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów do Sejmu.~~

Art. 200.~~(uchylony).~~

~~§ 1. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, w drodze rozporządzenia, podwyższy kwotę, o której mowa w art. 199 § 1 pkt 1, w przypadku wzrostu wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem o ponad 5 %, w stopniu odpowiadającym wzrostowi tych cen.~~

~~§ 2. Wskaźnik wzrostu cen, o którym mowa w § 1, ustala się na podstawie komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" do 20 dnia pierwszego miesiąca każdego kwartału.~~

Rozdział 2 OKRĘGI WYBORCZE

Art. 201.

~~§ 1. W celu przeprowadzenia wyborów do Sejmu tworzy się wielomandatowe jednomandatowe okręgi wyborcze, zwane dalej "okręgami wyborczymi".~~

~~§ 2. (uchylony) W okręgu wyborczym wybiera się co najmniej 7 posłów.~~

~~§ 3. Okręg wyborczy obejmuje część obszaru województwa lub jego część. Granice okręgu wyborczego nie mogą naruszać granic województw oraz granic gmin: miejskich, miejsko-wiejskich oraz wiejskich położonych na obszarze danego województwa wchodzących w jego skład powiatów i miast na prawach powiatu.~~

Art. 202.

~~§ 1. Ustalenia liczby posłów wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych oraz podziału województw Podziału na okręgi wyborcze dokonuje się według jednolitej normy przedstawicielstwa, obliczonej przez podzielenie liczby mieszkańców państwa kraju przez 460 ogólną liczbę posłów wybieranych w okręgach wyborczych, z uwzględnieniem przepisów art. 201 i następujących zasad:~~

~~1) ułamki liczby mandatów posłów wybieranych w okręgach wyborczych równe lub większe od 1/2, jakie wynikną z zastosowania jednolitej normy przedstawicielstwa, zaokrągla się w górę do liczby całkowitej;~~

~~2) jeżeli w wyniku postępowania, o którym mowa w pkt 1, liczba posłów wybieranych w okręgach wyborczych przewyższa liczbę wynikającą z przepisu art. 193, mandaty nadwyżkowe odejmuje się w tych okręgach wyborczych, w których norma przedstawicielstwa obliczona dla okręgu wyborczego jest najmniejsza. W przypadku gdy liczba posłów jest mniejsza od wynikającej z przepisu art. 193, dodatkowe mandaty przydziela się tym okręgom wyborczym, w których norma przedstawicielstwa obliczona dla okręgu wyborczego jest największa.~~

~~§ 2. Podział na okręgi wyborcze, ich numery, nazwy i granice oraz liczbę posłów wybieranych w każdym okręgu, a także siedziby okręgowych komisji wyborczych określa załącznik nr 1 do kodeksu.~~

~~§ 3. Informację o okręgu wyborczym podaje się do wiadomości wyborcom danego okręgu wyborczego w formie obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej najpóźniej w 52 dniu przed dniem wyborów, z zastrzeżeniem § 4. Druk i rozplakatowanie obwieszczeń zapewnia Krajowe Biuro Wyborcze.~~

~~§ 4. W przypadku przeprowadzania wyborów, o których mowa w art. 195 § 1, informację o okręgu wyborczym podaje się do wiadomości wyborcom najpóźniej w 40 dniu przed dniem wyborów.~~

Art. 203.

~~§ 1. Państwowa Komisja Wyborcza przedkłada Sejmowi wnioski w sprawie zmiany granic okręgów wyborczych i liczby posłów w nich wybieranych, jeżeli konieczność taka wynika ze zmian w zasadniczym podziale terytorialnym państwa lub ze zmiany liczby mieszkańców w okręgu wyborczym lub w państwie kraju.~~

~~§ 2. Dokonywanie zmian granic gmin powiatów pociągających za sobą zmiany granic okręgów wyborczych jest niedopuszczalne w okresie 12 miesięcy poprzedzających upływ kadencji Sejmu, jak i w okresie od zarządzenia wyborów w razie skrócenia kadencji Sejmu aż do dnia stwierdzenia ważności wyborów.~~

§ 3. Sejm dokonuje, z zastrzeżeniem § 5, zmian w podziale na okręgi wyborcze z przyczyn, o których mowa w § 1, nie później niż na 3 miesiące przed dniem, w którym upływa termin zarządzenia wyborów do Sejmu.

§ 4. Ustalenie liczby mieszkańców, o której mowa w § 1, następuje na podstawie danych według stanu na koniec trzeciego kwartału roku poprzedzającego rok w którym upływa kadencja Sejmu, przekazanych przez wójtów w trybie określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 165 § 3.

§ 5. W razie skrócenia kadencji Sejmu zmian w podziale na okręgi wyborcze nie dokonuje się.

Rozdział 3 **ZGŁASZANIE KANDYDATÓW NA POSŁÓW**

Art. 204.

§ 1. Prawo zgłaszania kandydatów na posłów przysługuje:

- 1) komitetowi wyborczemu partii politycznej;
- 2) koalicyjnemu komitetowi wyborczemu;
- 3) komitetowi wyborczemu wyborców.

§ 2. Komitet wyborczy partii politycznej obowiązany jest zawiadomić Państwową Komisję Wyborczą o utworzeniu komitetu w okresie od dnia ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów do 50 dnia przed dniem wyborów.

§ 3. Do zawiadomienia, o którym mowa w § 2, załącza się:

- 1) oświadczenia pełnomocnika wyborczego i pełnomocnika finansowego o przyjęciu pełnomocnictwa, a w przypadku pełnomocnika finansowego - również o spełnieniu przez niego wymogów, o których mowa w art. 127 § 2 i 3;
- 2) uwierzytelniony odpis z ewidencji partii politycznych;
- 3) wyciąg ze statutu partii politycznej wskazujący, który organ jest upoważniony do jej reprezentowania na zewnątrz.

§ 4. Koalicyjny komitet wyborczy może być utworzony w okresie od dnia ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów do 50 dnia przed dniem wyborów. Pełnomocnik wyborczy zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą do 50 dnia przed dniem wyborów o utworzeniu komitetu wyborczego.

§ 5. Do zawiadomienia, o którym mowa w § 4, załącza się:

- 1) umowę o zawiązaniu koalicji wyborczej, wraz z następującymi danymi: imionami, nazwiskami, adresami zamieszkania i numerami ewidencyjnymi PESEL osób wchodzących w skład komitetu wyborczego;
- 2) oświadczenia pełnomocnika wyborczego i pełnomocnika finansowego o przyjęciu pełnomocnictwa, a w przypadku pełnomocnika finansowego - również o spełnieniu przez niego wymogów, o których mowa w art. 127 § 2 i 3;
- 3) uwierzytelniony odpis z ewidencji partii politycznych, partii politycznych tworzących koalicję wyborczą;
- 4) wyciągi ze statutów partii politycznych tworzących koalicję wyborczą wskazujące, który organ partii jest upoważniony do jej reprezentowania na zewnątrz.

§ 6. Komitet wyborczy wyborców obowiązany jest zawiadomić Państwową Komisję Wyborczą o utworzeniu komitetu w okresie od dnia ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów do 50 dnia przed dniem wyborów. Po zebraniu co najmniej 1000 podpisów obywateli mających prawo wybierania do Sejmu, popierających utworzenie komitetu

~~wyborczego wyborców, pełnomocnik wyborczy zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą o utworzeniu komitetu. Zawiadomienie może być dokonane do 50 dnia przed dniem wyborów.~~

§ 7. Do zawiadomienia, o którym mowa w § 6, załącza się:

1) oświadczenie o utworzeniu komitetu wyborczego;

2) oświadczenia pełnomocnika wyborczego i pełnomocnika finansowego o przyjęciu pełnomocnictwa, a w przypadku pełnomocnika finansowego - również o spełnieniu przez niego wymogów, o których mowa w art. 127 § 2 i 3;

~~3) wykaz co najmniej 1000 obywateli, o których mowa w § 6, zawierający ich imiona, nazwiska, adresy zamieszkania oraz numery ewidencyjne PESEL, a także własnoręcznie złożone podpisy obywateli.~~

§ 8. W przypadku, gdy komitet wyborczy wyborców został utworzony jedynie w celu zgłoszenia kandydata na posła w jednym okręgu wyborczym:

1) pełnomocnik wyborczy jest jednocześnie pełnomocnikiem finansowym tego komitetu;

2) kandydat może być pełnomocnikiem wyborczym.

Art. 205.

§ 1. Pełnomocnikowi wyborczemu służy prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej o odmowie przyjęcia zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego. Skargę wnosi się w terminie 2 dni od daty doręczenia pełnomocnikowi wyborczemu postanowienia o odmowie przyjęcia zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego.

§ 2. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę w składzie 3 sędziów, w postępowaniu nieprocesowym, i wydaje orzeczenie w sprawie skargi w terminie 3 dni. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny. Orzeczenie doręcza się pełnomocnikowi wyborczemu i Państwowej Komisji Wyborczej. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę pełnomocnika wyborczego za zasadną, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie przyjmuje zawiadomienie o utworzeniu komitetu wyborczego.

Art. 206.

Na wniosek komitetu wyborczego odpowiednie organy mają obowiązek wydać potwierdzenie nadania numeru NIP oraz decyzję o nadaniu numeru REGON, najpóźniej do końca drugiego dnia roboczego następującego po dniu zgłoszenia wniosku o nadanie numeru.

Art. 207.

Państwowa Komisja Wyborcza informację o utworzonych komitetach wyborczych ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Art. 208.

§ 1. Komitet wyborczy może zgłosić w każdym okręgu wyborczym tylko jednego kandydata na posłajedną listę kandydatów na posłów.

§ 2. Kandydować można tylko w jednym okręgu wyborczym i tylko na podstawie zgłoszenia jednego komitetu wyborczegoz jednej listy kandydatów.

§ 3. Partie polityczne, które wchodzą w skład koalicji wyborczej, nie mogą zgłaszać ~~list~~ kandydatów samodzielnie.

Art. 209.

§ 1. Zgłoszenie kandydata na posła powinno być poparte podpisami co najmniej 10 wyborców.

~~§ 2. Wyborca może udzielić pisemnego poparcia więcej niż jednemu kandydatowi na posłajednej liście kandydatów.
Wycofanie udzielonego poparcia nie rodzi skutków prawnych.~~

~~§ 32. Wyborca udzielający poparcia zgłoszeniu kandydata na posła liście kandydatów składa podpis obok czytelnie wpisanego swojego nazwiska i imienia, adresu zamieszkania i numeru ewidencyjnego PESEL.~~

~~§ 43. Wykaz podpisów musi zawierać na każdej stronie nazwę komitetu wyborczego zgłaszającego kandydata listę, numer i nazwę okręgu wyborczego, w którym kandydat jest zgłaszany lista jest zgłaszana, oraz adnotację:~~

~~"Udzielam poparcia liście kandydatów na posłaów ..... (nazwisko, imię - imiona) zgłaszanemuj przez ..... (nazwa komitetu wyborczego) w okręgu wyborczym ..... (numer i nazwa okręgu) w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na ..... (dzień, miesiąc, rok)."~~

~~§ 5. Poparcia dla zgłoszenia kandydata na posła może udzielić wyłącznie wyborca stale zamieszkały w danym okręgu wyborczym.~~

~~Art. 210. (uchylony).~~

~~§ 1. Lista kandydatów powinna być poparta, w sposób, o którym mowa w art. 209 § 2 i 3, podpisami co najmniej 5000 wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu wyborczym.~~

~~§ 2. Komitet wyborczy, który z zachowaniem wymogów określonych w § 1 zarejestrował listy kandydatów co najmniej w połowie okręgów wyborczych, uprawniony jest do zgłoszenia dalszych list bez poparcia zgłoszenia podpisami wyborców.~~

~~§ 3. Zgłoszenie list kandydatów przez komitety wyborcze spełniające warunek, o którym mowa w § 2, następuje na podstawie zaświadczenia Państwowej Komisji Wyborczej wydanego na wniosek zainteresowanego komitetu wyborczego, złożony do 40 dnia przed dniem wyborów.~~

~~Art. 211.~~

~~§ 1. Listę kkandydatów zgłasza się do okręgowej komisji wyborczej najpóźniej do godziny 24⁰⁰ w 40 dniu przed dniem wyborów.~~

~~§ 2. (uchylony). Liczba kandydatów na liście nie może być mniejsza niż liczba posłów wybieranych w danym okręgu wyborczym i większa niż dwukrotność liczby posłów wybieranych w danym okręgu wyborczym.~~

~~§ 3. (uchylony). Na liście kandydatów:~~

~~1) liczba kandydatów – kobiet nie może być mniejsza niż 35 % liczby wszystkich kandydatów na liście;~~

~~2) liczba kandydatów – mężczyzn nie może być mniejsza niż 35 % liczby wszystkich kandydatów na liście.~~

~~§ 4. Zgłoszenia listy kandydatów dokonuje osobiście, na piśmie, kandydat, pełnomocnik wyborczy lub upoważniona przez niego osoba, zwani dalej „osobą zgłaszającą kandydata listę". W razie zgłoszenia kandydata listy przez upoważnioną przez pełnomocnika osobę do zgłoszenia dołącza się dokument stwierdzający udzielenie upoważnienia, ze wskazaniem zakresu udzielonego upoważnienia, oraz dane upoważnionej przez pełnomocnika osoby: imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL.~~

~~Art. 212.~~

~~§ 1. Zgłoszenie listy kandydatów powinno zawierać jego nazwisko, imię (imiona), zawód i miejsce zamieszkania każdego z kandydatów. Nazwiska kandydatów umieszcza się na liście w kolejności ustalonej przez komitet wyborczy.~~

~~§ 2. Kandydata oznacza się nazwą lub skrótem nazwy komitetu wyborczego lub tej partii politycznej popierającej tego kandydata, której jest członkiem (nie więcej niż 45 znaków drukarskich, wliczając spacje).~~

~~§ 3. Osoba zgłaszająca listę może wnosić o oznaczenie kandydata, który nie należy do żadnej partii politycznej, tylko jedną nazwą lub skrótem nazwy partii popierającej danego kandydata; przepis § 2 stosuje się odpowiednio.–Fakt~~

poparcia kandydata [przez partię polityczną](#) powinien być potwierdzony pisemnie przez właściwy statutowy organ partii. [Wniosek wraz z potwierdzeniem](#) ~~Potwierdzenie~~ składa się ze zgłoszeniem [kandydata listy](#).

§ 4. W zgłoszeniu osoba zgłaszająca [kandydata listę](#) wskazuje sposób oznaczenia [kandydata listy](#) na urzędowych obwieszczeniach oraz na karcie do głosowania. Oznaczeniem może być nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego, o którym mowa w art. 86 § 3 pkt 1, art. 87 § 6 pkt 1 i art. 89 § 5 pkt 1. Oznaczenie może składać się z nie więcej niż 45 znaków drukarskich, wliczając spacje.

§ 5. Do zgłoszenia [kandydata każdej listy](#) należy dołączyć:

1) oświadczenie o liczbie podpisów wyborców popierających [kandydata listę](#) wraz z wykazem podpisów wyborców popierających [kandydata listę](#); ~~listę~~ [bądź zaświadczenie Państwowej Komisji Wyborczej, o którym mowa w art. 210 § 3;](#)

2) pisemną zgodę kandydata na kandydowanie ~~z danej listy kandydatów~~. Zgoda kandydata na kandydowanie w wyborach powinna zawierać dane: imię (imiona), nazwisko, nazwisko rodowe, imiona rodziców, datę i miejsce urodzenia, adres zamieszkania, obywatelstwo oraz numer ewidencyjny PESEL kandydata, a także wskazanie jego ~~ewentualnego członkostwa w przynależności do~~ partii politycznej; zgodę na kandydowanie kandydat opatruje datą i własnoręcznym podpisem;

3) w stosunku do każdego kandydata urodzonego przed dniem 1 sierpnia 1972 r. oświadczenie, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów albo informację, o której mowa w art. 7 ust. 3a tej ustawy;

4) pisemne oświadczenie kandydata o posiadaniu prawa wybieralności;

[5\) oświadczenie pełnomocnika finansowego o wpłaceniu przez kandydata kaucji na wskazany przez okręgową komisję wyborczą rachunek bankowy w wysokości nie niższej od minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalonego na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę \(Dz. U. Nr 200, poz. 1679, z późn. zm.\), obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów.](#)

§ 6. Po dokonaniu zgłoszenia ~~uzupełnianie listy o nazwiska kandydatów lub zmiany kandydatów albo ich kolejności na liście~~ [bądź też](#) zmiana oznaczenia, o którym mowa w § 3, ~~jest niedopuszczalną~~ [niedopuszczalne](#).

[§ 7. Kaucja, o której mowa w § 5 pkt 5 podlega zwrotowi na rachunek bankowy kandydata, po uzyskaniu przez niego co najmniej 5 % ważnie oddanych głosów w okręgu wyborczym; w przeciwnym wypadku kaucja podlega przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa na zasadach określonych w art. 149.](#)

Art. 213.

§ 1. Okręgowa komisja wyborcza, przyjmując zgłoszenie ~~listy~~ [kandydatów](#), bada, w obecności osoby zgłaszającej [kandydata listę](#), czy spełnia ono wymogi, o których mowa w ~~art. 211 § 2 i 3~~ [oraz](#) art. 212, i wydaje osobie zgłaszającej [kandydata listę](#) pisemne potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia. [Kandydat może być obecny przy składaniu zgłoszenia.](#) Wzór potwierdzenia określi Państwowa Komisja Wyborcza.

§ 2. Arkusze wykazu podpisów komisja numeruje i opatruje każdy arkusz swoją pieczęcią.

§ 3. Po sprawdzeniu prawdziwości danych zawartych w wykazie podpisów przyjęte arkusze wykazu podpisów komisja przechowuje w zabezpieczonych pakietach. Udostępnienie i rozpieczętowanie pakietów może nastąpić wyłącznie na potrzeby postępowania przed sądami i organami prokuratury, w obecności członka okręgowej komisji wyborczej [oraz osoby zgłaszającej kandydata](#); o terminie czynności zawiadamia się niezwłocznie osobę zgłaszającą [kandydata listę](#). [Kandydat może być obecny przy udostępnieniu i rozpieczętowaniu pakietów.](#)

Art. 214.

Okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie po przyjęciu zgłoszenia ~~listy~~ [kandydatów](#) występuje do Ministra Sprawiedliwości z ~~wnioskiem zapytaniem~~ o udzielenie informacji z Krajowego Rejestru Karnego [o kandydacie kandydatach z tej listy](#).

Art. 215.

§ 1. Okręgowa komisja wyborcza rejestruje ~~listę~~ kandydat~~ów~~ zgłoszone~~go~~ zgodnie z przepisami kodeksu, sporządzając protokół rejestracji, w terminie 3 dni. Po jednym egzemplarzu protokołu doręcza się osobie zgłaszającej ~~kandydata listę~~ oraz przesyła Państwowej Komisji Wyborczej wraz z oświadczeniami kandydat~~ów~~ na posł~~ów~~ lub informacjami, o których mowa w art. 212 § 5 pkt 3.

§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza przekazuje niezwłocznie oświadczenia lub informację, o których mowa w art. 212 § 5 pkt 3, do Biura Lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

§ 3. Jeżeli zgłoszenie ma wady inne niż brak wymaganej liczby prawidłowo złożonych podpisów wyborców, komisja wzywa osobę zgłaszającą ~~kandydata listę~~ do ich usunięcia w terminie kolejnych 3 dni. W przypadku nieusunięcia wady w terminie komisja postanawia o odmowie rejestracji ~~kandydata listy w całości lub co do poszczególnych kandydatów. W razie odmowy rejestracji w odniesieniu do niektórych kandydatów listę, z zastrzeżeniem przepisu art. 211 § 2, rejestruje się w zakresie nieobjętym odmową.~~

§ 4. Okręgowa komisja wyborcza postanawia o odmowie rejestracji kandydata, jeżeli kandydat nie posiada prawa wybieralności; ~~przepis § 3 zdanie trzecie stosuje się.~~

§ 5. ~~(uchylony). Jeżeli wada zgłoszenia polega na niespełnieniu wymogu, o którym mowa w art. 211 § 3, komisja wzywa osobę zgłaszającą listę do jej usunięcia w terminie 3 dni; przepisu art. 212 § 6 nie stosuje się. W przypadku nieusunięcia wady w terminie komisja postanawia o odmowie rejestracji listy w całości.~~

Art. 216.

§ 1. Jeżeli liczba prawidłowo złożonych podpisów wyborców popierających zgłoszenie ~~listy~~ kandydat~~ów~~ jest mniejsza niż wymagana w kodeksie, okręgowa komisja wyborcza w chwili przyjmowania zgłoszenia wzywa osobę zgłaszającą ~~kandydata listę~~ do uzupełnienia wykazu podpisów; ~~o ile nie upłynął termin, o którym mowa w art. 211 § 1.~~ Uzupełnienie jest możliwe do upływu terminu, o którym mowa w art. 211 § 1.

§ 2. Jeżeli uzupełnienia nie dokonano w terminie, o którym mowa w art. 211 § 1, ~~lub termin ten upłynął,~~ okręgowa komisja wyborcza postanawia o odmowie rejestracji ~~listy~~ kandydat~~ów~~.

Art. 217.

§ 1. W razie uzasadnionych wątpliwości co do prawdziwości danych zawartych w wykazie podpisów bądź wiarygodności podpisów okręgowa komisja wyborcza dokonuje w terminie 3 dni sprawdzenia danych bądź wiarygodności podpisów w oparciu o dostępne urzędowo dokumenty, w tym rejestry wyborców i urzędowe rejestry mieszkańców, a w miarę potrzeby również o wyjaśnienia wyborców. ~~W chwili wszczęcia~~ postępowania wyjaśniającego zawiadamia się o tym niezwłocznie osobę zgłaszającą ~~kandydata listę~~.

§ 2. Jeżeli w wyniku przeprowadzonego postępowania ~~okręgowa komisja wyborcza ustali~~ ~~ustalone zostanie~~, iż zgłoszony ~~ya kandydat lista~~ nie uzyskał~~a~~ poparcia ~~wyborców w liczbie~~ wymaganej w kodeksie ~~liczby podpisów wyborców~~, okręgowa komisja wyborcza postanawia o odmowie rejestracji ~~listy~~ kandydat~~ów~~.

Art. 218.

§ 1. Postanowienie okręgowej komisji wyborczej, o którym mowa w art. 215 § 3-~~45~~, art. 216 § 2 i art. 217 § 2, wraz z uzasadnieniem doręcza się niezwłocznie osobie zgłaszającej ~~kandydata listę~~.

§ 2. Od postanowień, o których mowa w § 1, osobie zgłaszającej ~~kandydata listę~~ przysługuje prawo odwołania do Państwowej Komisji Wyborczej w terminie 3 dni od dnia doręczenia postanowienia. ~~Od postanowienia Państwowej Komisji Wyborczej nie przysługuje środek prawny.~~²⁸ Jeżeli Państwowa Komisja Wyborcza uzna odwołanie za zasadne, okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie rejestruje ~~listę~~ kandydat~~ów~~ w zakresie wskazanym w postanowieniu Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 3. Pełnomocnikowi wyborczemu służy prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej o odmowie rejestracji kandydata. Skargę wnosi się w terminie 2 dni od daty doręczenia pełnomocnikowi wyborczemu postanowienia o odmowie.

§ 4. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę w składzie 3 sędziów, w postępowaniu nieprocesowym, i wydaje orzeczenie w sprawie skargi w terminie 3 dni. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny. Orzeczenie doręcza się pełnomocnikowi wyborczemu i Państwowej Komisji Wyborczej. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę pełnomocnika wyborczego za zasadną, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie rejestruje kandydata.

Art. 219.

§ 1. Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie protokołów rejestracji ~~list~~ kandydatów sporządza wykaz kandydatów kandydujących w danym okręgu wyborczym w porządku alfabetycznym przyznaje w drodze losowania, najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów, ~~jednolity numer dla list tego samego komitetu wyborczego, zarejestrowanych w więcej niż w jednym okręgu wyborczym. O terminie losowania zawiadamia się pełnomocników wyborczych; nieobecność pełnomocnika wyborczego nie wstrzymuje losowania.~~

§ 2. (uchylony). ~~W pierwszej kolejności losowane są numery dla list tych komitetów wyborczych, które zarejestrowały swoje listy we wszystkich okręgach wyborczych. W dalszej kolejności losowane są numery dla list pozostałych komitetów wyborczych.~~

§ 3. Państwowa Komisja Wyborcza zawiadamia niezwłocznie okręgowe komisje wyborcze oraz pełnomocników wyborczych o ~~wylosowanych numerach list~~ treści wykazów kandydatów.

Art. 220. (uchylony).

~~§ 1. Po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 219 § 3, okręgowa komisja wyborcza, uwzględniając kolejność numerów list kandydatów ustaloną w trybie art. 219, najpóźniej w 25 dniu przed dniem wyborów przeprowadza losowanie numerów dla list komitetów wyborczych, które zarejestrowały listy wyłącznie w danym okręgu wyborczym. O terminie losowania zawiadamia się osoby zgłaszające listy; nieobecność osoby zgłaszającej listę nie wstrzymuje losowania.~~

~~§ 2. Okręgowa komisja wyborcza zawiadamia niezwłocznie osoby zgłaszające listy i Państwową Komisję Wyborczą o wylosowanych numerach list kandydatów, o których mowa w § 1.~~

Art. 221.

§ 1. Okręgowa komisja wyborcza sporządza obwieszczenia o zarejestrowanych ~~listach~~ kandydatach, zawierające informacje o ich nazwiskach wraz z imionami i numerach, nazwach i skrótach nazw komitetów wyborczych oraz dane o kandydatach zawarte w zgłoszeniach kandydatów i list, w tym treść oświadczenia, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, w zakresie określonym w art. 13 tej ustawy.

§ 2. Obwieszczenie, o którym mowa w § 1, okręgowa komisja wyborcza przesyła się dyrektorowi właściwej miejscowo delegatury Krajowego Biura Wyborczego, który zapewnia jego druk i rozplakatowanie na obszarze okręgu wyborczego najpóźniej w 2540 dniu przed dniem wyborów. Jeden egzemplarz obwieszczenia okręgowa komisja wyborcza przesyła się niezwłocznie Państwowej Komisji Wyborczej.

Art. 222.

§ 1. Okręgowa komisja wyborcza skreśla z zarejestrowanej listy wykazu kandydatów nazwisko kandydata na posła, który zmarł, utracił prawo wybieralności lub złożył komisji oświadczenie na piśmie o wycofaniu zgody na kandydowanie.

§ 2. Jeżeli skreślenie nazwiska kandydata z zarejestrowanej listy wykazu kandydatów nastąpiło wskutek śmierci kandydata ~~i powoduje, że na liście tej pozostaje mniej kandydatów niż liczba posłów wybieranych w okręgu wyborczym~~, komisja zawiadamia osobę zgłaszającą kandydata i listę o możliwości zgłoszenia nowego kandydata. Uzupełnienia listy Zgłoszenia nowego kandydata dokonuje się najpóźniej w 15 dniu przed dniem wyborów; ~~w takim przypadku przepisu art. 210 § 1 nie stosuje się.~~

§ 3. (uchylony). ~~Jeżeli skreślenie nazwiska kandydata z listy nastąpiło z innej przyczyny niż śmierć kandydata lub lista nie została uzupełniona z uwzględnieniem terminu, o którym mowa w § 2, a na liście pozostaje mniej kandydatów niż liczba posłów wybieranych w okręgu wyborczym, komisja unieważnia rejestrację tej listy. Od postanowienia wydanego w tej sprawie nie przysługuje środek prawny.~~

§ 4. W razie rozwiązania komitetu wyborczego w trybie, o którym mowa w art. 101 § 1 i 3, [prawa i obowiązki komitetu wyborczego, a także pełnomocnika finansowego i pełnomocnika wyborczego, przechodzą na kandydata, okręgowa komisja wyborcza unieważnia rejestrację listy tego komitetu. Przepis § 3 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.](#)

§ 5. ~~(uchylony). O skreśleniu kandydata i postanowieniach, o których mowa w § 2-4, okręgowa komisja wyborcza zawiadamia niezwłocznie osobę zgłaszającą listę i Państwową Komisję Wyborczą oraz wyborców, w formie obwieszczenia.~~

Rozdział 4 KARTY DO GŁOSOWANIA

Art. 223.

Okręgowa komisja wyborcza po zarejestrowaniu ~~list~~ kandydatów [na posła](#) zarządza wydrukowanie kart do głosowania i zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym w trybie określonym przez Państwową Komisję Wyborczą.

Art. 224.

Na karcie do głosowania umieszcza się [w porządku alfabetycznym oznaczenia list zarejestrowanych w danym okręgu wyborczym, zawierające numer listy oraz nazwę lub skrót nazwy komitetu wyborczego, w kolejności wzrastającej numerów list. Pod oznaczeniem każdej listy podaje się nazwiska i imiona wszystkich kandydatów na posła, z podaniem nazwy lub skrótu nazwy komitetu wyborczego zarejestrowanych na danej liście.](#)

Art. 225.

§ 1. Jeżeli po wydrukowaniu kart do głosowania okręgowa komisja wyborcza skreśli ~~z listy kandydatów~~ nazwisko kandydata z przyczyn, o których mowa w art. 222 § 1, nazwisko tego kandydata pozostawia się na wydrukowanych kartach do głosowania. Informację o skreśleniu oraz o warunkach decydujących o ważności głosu oddanego na takiej karcie podaje się do publicznej wiadomości w formie obwieszczenia i zapewnia jego rozplakatowanie w lokalach wyborczych w dniu głosowania.

§ 2. ~~(uchylony). Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli komisja unieważni rejestrację listy kandydatów z przyczyn, o których mowa w art. 222 § 3 lub 4.~~

Art. 226.

Sposób sporządzania i przekazania kart do głosowania dla obwodów głosowania utworzonych na polskich statkach morskich oraz za granicą ustala Państwowa Komisja Wyborcza, po porozumieniu odpowiednio z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej oraz ministrem właściwym do spraw zagranicznych.

Rozdział 5 SPÓSÓB GŁOSOWANIA I WARUNKI WAŻNOŚCI GŁOSU

Art. 227.

§ 1. Wyborca głosuje ~~tylko~~ na [jedną listę określonego kandydatów](#), stawiając na karcie do głosowania znak "x" (dwie przecinające się linie w obrębie [kwadratu kratki](#)) [w kratce](#) z lewej strony obok [jego](#) nazwiska ~~jednego z kandydatów z tej listy, przez co wskazuje jego pierwszeństwo do uzyskania mandatu.~~

§ 2. [Jeżeli w okręgu wyborczym zarejestrowano jednego kandydata, głosowania nie przeprowadza się, a za wybranego na posła okręgowa komisja wyborcza uznaje tego kandydata. W przypadku, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie zawiadamia wyborców danego okręgu wyborczego o przyczynach obsadzenia mandatu bez głosowania, w formie obwieszczenia. Jeden egzemplarz obwieszczenia przekazuje się niezwłocznie komisarzowi wyborczemu. Komisja wyborcza sporządza odpowiedni protokół z obsadzenia mandatu posła bez głosowania w okręgu wyborczym, którego wzór ustala Państwowa Komisja Wyborcza. Za nieważny uznaje się głos, jeżeli na karcie do głosowania postawiono znak "x" w kratce z lewej strony obok nazwisk dwóch lub większej liczby kandydatów z różnych list kandydatów albo nie postawiono tego znaku w kratce z lewej strony obok nazwiska żadnego kandydata z którejkolwiek z list, z zastrzeżeniem § 4.](#)

§ 3. ~~(uchylony). Za nieważny uznaje się głos, jeżeli na karcie do głosowania znak "x" postawiono w kratce z lewej strony wyłącznie obok nazwiska kandydata umieszczonego na liście kandydatów, której rejestracja została unieważniona.~~

§ 4. (uchylony). Jeżeli na karcie do głosowania znak "x" postawiono w kratce z lewej strony wyłącznie obok nazwiska kandydata z jednej tylko listy kandydatów, a nazwisko tego kandydata zostało z tej listy skreślone, to głos taki uznaje się za ważny i oddany na tę listę.

§ 5. (uchylony). Jeżeli na karcie do głosowania znak "x" postawiono w kratce z lewej strony obok nazwisk dwóch lub większej liczby kandydatów z tej samej listy kandydatów, to głos taki uważa się za głos ważnie oddany na wskazaną listę kandydatów z przyznaniem pierwszeństwa do uzyskania mandatu kandydatowi na posła, którego nazwisko na tej liście umieszczone jest w pierwszej kolejności.

Art. 227a.

§ 1. Jeżeli na karcie do głosowania nie postawiono znaku "x" w kwadracie z lewej strony obok nazwiska któregośkolwiek z kandydatów, to taką kartę uznaje się za kartę ważną z głosem nieważnym.

§ 2. Jeżeli na karcie do głosowania postawiono znak "x" w kwadracie z lewej strony obok nazwisk dwóch lub większej liczby kandydatów, to taką kartę uznaje się za kartę ważną z głosem nieważnym.

§ 3. Jeżeli na karcie do głosowania postawiono znak "x" w kwadracie z lewej strony wyłącznie przy nazwisku kandydata, którego nazwisko zostało skreślone, to taką kartę uznaje się za kartę ważną z głosem nieważnym.

Rozdział 6 USTALANIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA I WYNIKÓW WYBORÓW W OKRĘGU WYBORCZYM

Art. 228.

§ 1. Ustalając wyniki głosowania w obwodzie, obwodowa komisja wyborcza oblicza liczbę:

- 1) wyborców uprawnionych do głosowania;
- 2) wyborców, którym wydano karty do głosowania;
- 3) wyborców głosujących przez pełnomocnika;
- 4) kart wyjętych z urny, w tym:
  - a) kart nieważnych,
  - b) kart ważnych;
- 5) głosów nieważnych;
- 6) głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie ~~listy~~ kandydatów;
- 7) głosów ważnych oddanych na poszczególne ~~listy~~ kandydatów na posła;
- 8) ~~głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z tych list.~~

§ 2. Liczby, o których mowa w § 1, wymienia się w protokole głosowania w obwodzie.

Art. 229.

Niezwłocznie po otrzymaniu protokołu głosowania w obwodzie okręgowa komisja wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia wyników głosowania w obwodzie. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu wyników głosowania komisja zarządza ponowne ich ustalenie przez obwodową komisję wyborczą i powiadamia o tym Państwową Komisję Wyborczą. Przepisy art. 69 § 3, art. 71, art. 73 i art. 228 stosuje się odpowiednio.

Art. 230.

- § 1. Okręgowa komisja wyborcza na podstawie protokołów, o których mowa w art. 78 § 1, ustala wyniki głosowania i wynik wyborów oraz na poszczególne listy kandydatów i sporządza w dwóch egzemplarzach protokołów wyników głosowania i wyniku wyborów w okręgu wyborczym.
- § 2. Jeżeli właściwa okręgowa komisja wyborcza nie uzyska wyników głosowania w obwodach głosowania za granicą albo na polskich statkach morskich w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania, o którym mowa w art. 39 § 6, głosowanie w tych obwodach uważa się za niebyłe. Fakt ten odnotowuje się w protokole wyników głosowania i wyniku wyborów w okręgu wyborczym, z wymienieniem obwodów głosowania oraz ewentualnych przyczyn nieuzyskania z tych obwodów wyników głosowania.
- § 3. W protokole wymienia się sumy liczb, o których mowa w art. 228 § 1, oraz nazwisko i imię wybranego posła, z podaniem nazwy lub skrótu nazwy komitetu wyborczego.
- § 4. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład okręgowej komisji wyborczej obecne przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.
- § 5. Przy ustalaniu wyników głosowania i wyniku wyborów i sporządzaniu protokołu mogą być obecne osoby zgłaszające kandydatów listę, kandydaci oraz pełnomocnicy wyborczy, którym przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów.
- § 6. (uchylony). Przewodniczący okręgowej komisji wyborczej przekazuje niezwłocznie dane z protokołu dotyczące liczby głosów ważnych i głosów ważnych oddanych na każdą listę kandydatów oraz liczbę głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z każdej z tych list do Państwowej Komisji Wyborczej, w sposób przez nią ustalony, za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych.
- § 7. (uchylony). Protokół wyników głosowania w okręgu wyborczym przewodniczący okręgowej komisji wyborczej przesyła niezwłocznie w zapieczętowanej kopercie do Państwowej Komisji Wyborczej w trybie przez nią ustalonym.
- § 8. (uchylony). Wzór protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym określi Państwowa Komisja Wyborcza.
- § 9. (uchylony). Po otrzymaniu protokołów, o których mowa w § 7, Państwowa Komisja Wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia wyników wyborów w okręgach wyborczych.
- § 10. (uchylony). W razie stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu wyników wyborów Państwowa Komisja Wyborcza zarządza ponowne ustalenie tych wyników.

Art. 231. (uchylony).

§ 1. Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie danych z protokołów wyników głosowania w okręgu wyborczym, otrzymanych za pośrednictwem sieci elektronicznego przekazywania danych, uwzględniając przepis art. 197 § 1, ustala wstępnie liczbę głosów ważnych oraz głosów ważnych oddanych na listy kandydatów poszczególnych komitetów wyborczych w skali kraju i listy, które spełniają warunki uprawniające do uczestniczenia w podziale mandatów w okręgach wyborczych. Informację o tym podaje się do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej.

§ 2. Po otrzymaniu protokołów wyników głosowania w okręgach wyborczych Państwowa Komisja Wyborcza protokolarnie ustala zbiorcze wyniki głosowania na listy kandydatów w skali kraju i stwierdza, uwzględniając przepis art. 197 § 1, które listy spełniają warunki uprawniające do uczestniczenia w podziale mandatów w okręgach wyborczych, oraz zawiadamia o tym pisemnie okręgowe komisje wyborcze. Informację o tym podaje się do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej.

Art. 232. (uchylony).

§ 1. Po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 231 § 2, okręgowa komisja wyborcza dokonuje podziału mandatów pomiędzy uprawnione listy kandydatów w sposób następujący:

- 1) liczbę głosów ważnych oddanych na każdą z tych list w okręgu wyborczym dzieli się kolejno przez: 1; 2; 3; 4 i dalsze kolejne liczby aż do chwili, gdy z otrzymanych w ten sposób ilorazów da się uszeregować tyle kolejno największych liczb, ile wynosi liczba mandatów do rozdelenia między te listy w okręgu;

2) każdej liście przyznaje się tyle mandatów, ile spośród ustalonego w powyższy sposób szeregu liczb przypada jej liczb kolejno największych.

§ 2. Jeżeli kilka list uzyskało ilorazy równe ostatniej liczbie z liczb uszeregowanych w podany sposób, a list tych jest więcej niż mandatów do rozdzielenia, pierwszeństwo mają listy w kolejności ogólnej liczby oddanych na nie głosów. Gdyby na dwie lub więcej list oddano równą liczbę głosów, o pierwszeństwie rozstrzyga liczba obwodów głosowania, w których na daną listę oddano większą liczbę głosów.

Art. 233.

§ 1. Za wybranego na posła w danym okręgu wyborczym uważa się tego kandydata, który otrzymał najwięcej oddanych głosów ważnych. Mandaty przypadające danej liście kandydatów uzyskują kandydaci w kolejności otrzymanej liczby głosów.

§ 2. Jeżeli dwóch lub więcej kandydatów otrzymało równą liczbę głosów uprawniającą do uzyskania mandatu ~~z danej listy~~, o wyborze pierwszeństwie rozstrzyga większa liczba obwodów głosowania, w których jeden z kandydatów uzyskał więcej głosów, a jeżeli liczba tych obwodów byłaby równa, o wyborze pierwszeństwie rozstrzyga losowanie przeprowadzone przez przewodniczącego okręgowej komisji wyborczej w obecności członków komisji, osób zgłaszających kandydatów, kandydatów oraz pełnomocników wyborczych; nieobecność osoby zgłaszającej kandydata, kandydata lub pełnomocnika wyborczego nie wstrzymuje losowania. Przebieg losowania uwzględnia się w protokole, wyników wyborów o którym mowa w art. 230 § 1.

§ 3. Tryb przeprowadzania losowania, o którym mowa w § 2, określi Państwowa Komisja Wyborcza.

Art. 234. (uchylony).

~~§ 1. Po ustaleniu wyników wyborów w okręgu wyborczym okręgowa komisja wyborcza sporządza, w dwóch egzemplarzach, protokół wyborów posłów odrębnie dla każdego okręgu wyborczego.~~

~~§ 2. W protokole wymienia się liczbę posłów wybieranych w okręgu, wykaz list kandydatów zarejestrowanych w tym okręgu, wykaz list, które uczestniczą w podziale mandatów w okręgu, sumy liczb, o których mowa w art. 228 § 1, liczbę mandatów przypadających każdej liście kandydatów oraz nazwiska i imiona wybranych posłów z każdej listy kandydatów.~~

~~§ 3. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład komisji obecne przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.~~

~~§ 4. Przy ustalaniu wyników wyborów i sporządzaniu protokołu mogą być obecne osoby zgłaszające listę, którym przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów. Adnotację o wniesieniu uwag zamieszcza się w protokole.~~

~~§ 5. Wzór protokołu wyborów posłów w okręgu wyborczym określi Państwowa Komisja Wyborcza.~~

Art. 235.

Okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie podaje do publicznej wiadomości wyniki głosowania i wyniki wyborów w okręgu ~~ach~~ wyborczym ~~ach~~, z uwzględnieniem danych, o których mowa w art. 230 § 3, 234 § 2 poprzez wywieszenie w lokalu komisji, w miejscu łatwo dostępnym dla wyborców, kopii protokołu wyników głosowania i wyniku wyborów w okręgu.

Art. 236. (uchylony).

~~§ 1. Przewodniczący okręgowej komisji wyborczej przekazuje dane z protokołu wyborów w okręgu wyborczym do Państwowej Komisji Wyborczej, w trybie przez nią ustalonym, za pośrednictwem sieci elektronicznego przekazywania danych.~~

~~§ 2. Protokół, o którym mowa w art. 230 § 1, przewodniczący komisji przekazuje niezwłocznie w zapieczętowanej kopercie do Państwowej Komisji Wyborczej w trybie przez nią ustalonym.~~

~~§ 3. Pozostałe dokumenty z wyborów przechowuje dyrektor delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby komisji.~~

Art. 237.

§ 1. Protokół wyników głosowania i wyniku wyborów w okręgu wyborczym przewodniczący okręgowej komisji wyborczej przesyła niezwłocznie w zapieczętowanej kopercie do Państwowej Komisji Wyborczej, w trybie przez nią ustalonym. Pozostałe dokumenty z wyborów przechowuje dyrektor delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby komisji.

§ 24. Po otrzymaniu protokołów, o których mowa w ~~art. 234~~ § 1, Państwowa Komisja Wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia wyników wyborów ~~posłów~~ w okręgach wyborczych.

§ 32. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu wyników wyborów Państwowa Komisja Wyborcza zarządza ponowne ~~ich~~ ustalenie tych wyników. ~~Przepisy art. 232-236 stosuje się odpowiednio.~~

Rozdział 7
OGŁASZANIE WYNIKÓW WYBORÓW DO SEJMU

Art. 238.

Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, w formie obwieszczenia, oraz podaje do publicznej wiadomości wyniki wyborów do Sejmu. W obwieszczeniu zamieszcza się według okręgów wyborczych, podstawowe informacje zawarte w protokołach okręgowych komisji wyborczych oraz nazwiska i imiona wybranych wyborów ~~posłów w okręgach wyborczych~~.

Art. 239.

Państwowa Komisja Wyborcza wręcza posłom zaświadczenia o wyborze.

Art. 240.

Państwowa Komisja Wyborcza przesyła Prezydentowi Rzeczypospolitej, Marszałkowi Sejmu oraz Sądowi Najwyższemu sprawozdanie z wyborów nie później niż 14 dnia po ogłoszeniu obwieszczenia, o którym mowa w art. 238.

Rozdział 8
WAŻNOŚĆ WYBORÓW

Art. 241.

§ 1. Protest przeciwko ważności wyborów do Sejmu, przeciwko ważności wyborów w okręgu wyborczym lub przeciwko wyborowi posła, wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Nadanie w tym terminie protestu w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe jest równoznaczne z wniesieniem go do Sądu Najwyższego.

§ 2. W odniesieniu do wyborcy przebywającego za granicą lub na polskim statku morskim wymogi wymienione w § 1 uważa się za spełnione, jeżeli protest został złożony odpowiednio właściwemu terytorialnie konsulowi lub kapitanowi statku. Wyborca obowiązany jest dołączyć do protestu zawiadomienie o ustanowieniu swojego pełnomocnika zamieszkałego w kraju lub pełnomocnika do doręczeń zamieszkałego w kraju, pod rygorem pozostawienia protestu bez biegu.

§ 3. Wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

Art. 242.

§ 1. Sąd Najwyższy rozpatruje protest w składzie 3 sędziów w postępowaniu nieprocesowym i wydaje, w formie postanowienia, opinię w sprawie protestu.

§ 2. Opinia, o której mowa w § 1, powinna zawierać ustalenia co do zasadności zarzutów protestu, a w razie potwierdzenia zasadności zarzutów - ocenę, czy przestępstwo przeciwko wyborom lub naruszenie przepisów kodeksu miało wpływ na wynik wyborów.

§ 3. Uczestnikami postępowania są: wnoszący protest, przewodniczący właściwej komisji wyborczej albo jego zastępca i Prokurator Generalny.

Art. 243.

§ 1. Sąd Najwyższy ~~pozostawia bez dalszego biegu odrzuca~~ protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniającą warunków określonych w art. 241. Niedopuszczalne jest przywrócenie terminu do wniesienia protestu. Od postanowienia o odrzuceniu protestu przysługuje zażalenie. Rozpatrzenie zażalenia przez Sąd Najwyższy następuje w składzie 7 sędziów. W przypadku uwzględnienia zażalenia sąd drugiej instancji wydaje opinię w sprawie protestu; przepisy art. 242 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest dotyczący sprawy, co do której w kodeksie przewiduje się możliwość wniesienia przed dniem głosowania skargi lub odwołania do sądu lub do Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 3. Jeżeli w proteście zarzucono popełnienie przestępstwa przeciwko wyborom, Sąd Najwyższy niezwłocznie zawiadamia o tym Prokuratora Generalnego.

Art. 244.

§ 1. Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych, na podstawie sprawozdania z wyborów przedstawionego przez Państwową Komisję Wyborczą oraz opinii wydanych w wyniku rozpoznania protestów, rozstrzyga o ważności wyborów do Sejmu, ważności wyborów w okręgu wyborczym oraz o ważności wyboru posła, przeciwko któremu wniesiono protest. W postępowaniu stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052, z późn. zm. ²⁹).

§ 2. Rozstrzygnięcie, o którym mowa w § 1, Sąd Najwyższy podejmuje, w formie uchwały, nie później niż w 90 dniu po dniu wyborów, na posiedzeniu z udziałem Prokuratora Generalnego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 3. Sąd Najwyższy, podejmując uchwałę o nieważności wyborów lub nieważności wyboru posła, stwierdza wygaśnięcie mandatów w zakresie unieważnienia oraz postanawia o przeprowadzeniu wyborów ponownych lub o podjęciu niektórych czynności wyborczych, wskazując czynność, od której należy ponowić postępowanie wyborcze.

§ 4. Uchwałę Sądu Najwyższego przedstawia się niezwłocznie Prezydentowi Rzeczypospolitej oraz Marszałkowi Sejmu, a także przesyła Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 5. Uchwałę Sądu Najwyższego ogłasza się w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 6. Wygaśnięcie mandatów, o których mowa w § 3, następuje w dniu ogłoszenia uchwały Sądu Najwyższego.

Art. 245.

§ 1. W razie podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały o nieważności wyborów w okręgu lub o nieważności wyboru posła wybory ponowne lub wskazane czynności wyborcze przeprowadza się wyłącznie na terytorium kraju, na zasadach i w trybie przewidzianych w kodeksie.

§ 2. Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej o wyborach ponownych lub podjęciu wskazanych czynności wyborczych podaje się do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej i ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej najpóźniej w 5 dniu od dnia ogłoszenia uchwały Sądu Najwyższego, o której mowa w art. 244
§ 3. Przepisy art. 195 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Wyniki wyborów ponownych lub wyniki przeprowadzonych czynności wyborczych Państwowa Komisja Wyborcza podaje w obwieszczeniu. W obwieszczeniu wymienia się ponadto osoby, które w wyniku wyborów ponownych lub przeprowadzonych czynności wyborczych utraciły mandat, lub których mandat wygasi, ze wskazaniem numeru i nazwy okręgu wyborczego, ~~a w przypadku wygaśnięcia mandatu posła – także numer i nazwę listy kandydatów.~~

§ 4. Obwieszczenie, o którym mowa w § 3, ogłasza się w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej oraz podaje do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej, a także przesyła się niezwłocznie Marszałkowi Sejmu.

Art. 246.

W razie podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały o nieważności wyborów i jej ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadza się wybory ponowne, w zakresie unieważnienia, na zasadach i w trybie przewidzianych w kodeksie. Przepis art. 245 § 2 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 9 **WYGAŚNIĘCIE MANDATU POSŁA I UZUPEŁNIENIE SKŁADU SEJMU**

Art. 247.

§ 1. Wygaśnięcie mandatu posła następuje w przypadku:

- 1) śmierci posła;
- 2) utraty prawa wybieralności lub nieposiadania go w dniu wyborów;
- 3) pozbawienia mandatu prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu;
- 4) zrzeczenia się mandatu;
- 5) zajmowania w dniu wyborów stanowiska lub funkcji, których stosownie do przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej albo ustaw nie można łączyć z mandatem posła, z zastrzeżeniem przepisu § 3;
- 6) powołania w toku kadencji na stanowisko lub powierzenia funkcji, których stosownie do przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej albo ustaw nie można łączyć ze sprawowaniem mandatu posła;
- 7) wyboru w toku kadencji na posła do Parlamentu Europejskiego;
- [8\) odwołania posła w wyniku referendum przeprowadzonego w okręgu wyborczym.](#)

§ 2. Odmowa złożenia ślubowania poselskiego oznacza zrzeczenie się mandatu.

§ 3. Wygaśnięcie mandatu posła zajmującego w dniu wyborów stanowisko lub funkcję, o których mowa w § 1 pkt 5, następuje, jeżeli nie złoży on Marszałkowi Sejmu, w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej wyników wyborów do Sejmu, oświadczenia o złożeniu rezygnacji z zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji.

§ 4. Przepis § 3 stosuje się odpowiednio w odniesieniu do posła, który od dnia wyborów do dnia rozpoczęcia kadencji Sejmu objął stanowisko lub funkcję, których stosownie do przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej albo ustaw nie można łączyć z mandatem posła oraz w odniesieniu do posła, który uzyskał mandat w toku kadencji Sejmu.

§ 5. Wygaśnięcie mandatu posła powołanego lub wybranego w czasie kadencji na stanowisko lub funkcję, o których mowa w § 1 pkt 6 i 7, następuje z dniem powołania lub wybrania.

[§ 6. Wygaśnięcie mandatu posła odwołanego w czasie kadencji następuje z dniem przeprowadzenia referendum.](#)

Art. 248.

§ 1. Państwowa Komisja Wyborcza, po ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej wyników wyborów do Sejmu, przekazuje niezwłocznie Ministrowi Sprawiedliwości dane posłów zawierające imię (imiona), nazwisko, nazwisko rodowe, imiona rodziców, datę i miejsce urodzenia, adres zamieszkania, obywatelstwo oraz numer ewidencyjny PESEL.

§ 2. Minister Sprawiedliwości na podstawie danych zgromadzonych w Krajowym Rejestrze Karnym przekazuje Marszałkowi Sejmu w terminie 14 dni od dnia otrzymania danych, o których mowa w § 1:

- 1) informację o posłach skazanych prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub za umyślne przestępstwo skarbowe oraz o posłach pozbawionych praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu albo

2) informację, o tym, że żaden z posłów nie został skazany prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub za umyślne przestępstwo skarbowe ani nie został pozbawiony praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu.

§ 3. Jeżeli po przekazaniu informacji, o której mowa w § 2, Minister Sprawiedliwości uzyska z Krajowego Rejestru Karnego informację o posłach skazanych prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub za umyślne przestępstwo skarbowe lub o posłach pozbawionych praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu, niezwłocznie przekazuje ją Marszałkowi Sejmu.

Art. 249.

§ 1. Wygaśnięcie mandatu posła niezwłocznie stwierdza Marszałek Sejmu w drodze postanowienia.

§ 2. Postanowienie, o którym mowa w § 1, ogłasza się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", z zastrzeżeniem art. 250.

§ 3. Postanowienie, o którym mowa w § 1, niezwłocznie doręcza się niezwłocznie-Prezydentowi Rzeczypospolitej i Państwowej Komisji Wyborczej, z zastrzeżeniem art. 250.

Art. 250.

§ 1. Postanowienie Marszałka Sejmu o wygaśnięciu mandatu posła z przyczyn określonych w art. 247 § 1 pkt 2-~~87~~ wraz z uzasadnieniem doręcza się niezwłocznie posłowi. Od postanowienia posłowi przysługuje prawo odwołania do Sądu Najwyższego w terminie 3 dni od dnia doręczenia postanowienia. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem Marszałka Sejmu.

§ 2. Sąd Najwyższy - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych rozpatruje odwołanie, o którym mowa w § 1, i orzeka w sprawie w terminie 7 dni w postępowaniu nieprocesowym. Odpis postanowienia Sądu Najwyższego doręcza się posłowi, który wniósł odwołanie, Prezydentowi Rzeczypospolitej, Marszałkowi Sejmu oraz Państwowej Komisji Wyborczej. W przypadku nieuwzględnienia odwołania przepisy art. 249 § 2 i 3 stosuje się.

Art. 251.

§ 1. ~~Marszałek Sejmu zawiadamia, na podstawie informacji Państwowej Komisji Wyborczej, kolejnego kandydata z tej samej listy kandydatów, który w wyborach otrzymał kolejno największą liczbę głosów, o przysługującym mu pierwszeństwie do mandatu, Prezydent Rzeczypospolitej zarządza wybory uzupełniające do Sejmu~~ w przypadku:

1) śmierci posła;

2) upływu terminu do wniesienia odwołania od postanowienia Marszałka Sejmu o wygaśnięciu mandatu;

3) nieuwzględnienia odwołania od postanowienia Marszałka Sejmu o wygaśnięciu mandatu przez Sąd Najwyższy;

4) odwołania posła w wyniku referendum przeprowadzonego w okręgu wyborczym.

§ 2. Wybory uzupełniające zarządza się i przeprowadza w terminie 3 miesięcy od dnia stwierdzenia wygaśnięcia mandatu posła. Wyborów uzupełniających nie przeprowadza się w okresie 6 miesięcy przed dniem, w którym upływa termin zarządzenia wyborów do Sejmu. Jeżeli pierwszeństwo do mandatu przysługuje więcej niż jednemu kandydatowi stosuje się odpowiednio art. 233.

§ 3. W sprawach zarządzenia wyborów, o których mowa w § 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 194, z tym że postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej o wyborach uzupełniających Państwowa Komisja Wyborcza podaje niezwłocznie do publicznej wiadomości, w formie obwieszczenia, na obszarze okręgu wyborczego, w którym wybory mają być przeprowadzone. Druk i rozplakatowanie obwieszczenia zapewnia Krajowe Biuro Wyborcze. Oświadczenie o przyjęciu mandatu powinno być złożone w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia. Niezłożenie oświadczenia w terminie, o którym mowa w zdaniu poprzednim, oznacza zrzeczenie się pierwszeństwa do obsadzenia mandatu.

§ 4. Głosowanie w wyborach uzupełniających przeprowadza się tylko na terytorium państwa, zaś prawo wybierania przysługuje tylko wyborcom zamieszkałym w okręgu wyborczym, w którym zarządzone wybory uzupełniające. Kandydat

~~może zrzec się pierwszeństwa do obsadzenia mandatu na rzecz kandydata z tej samej listy, który uzyskał kolejno największą liczbę głosów. Oświadczenie o zrzeczeniu się pierwszeństwa do obsadzenia mandatu powinno być złożone Marszałkowi Sejmowi w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, o którym mowa w § 1.~~

~~§ 5. O obsadzeniu mandatu postanawia Marszałek Sejmowi. Przepisy art. 249 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.~~

~~§ 6. Jeżeli obsadzenie mandatu posła w trybie określonym w § 1-3 byłoby niemożliwe z powodu braku kandydatów, którym mandat można przydzielić, Marszałek Sejmowi, w drodze postanowienia, stwierdza, iż mandat ten do końca kadencji pozostaje nieobsadzony.~~

Rozdział 10

KAMPANIA WYBORCZA W PROGRAMACH PUBLICZNYCH NADAWCÓW RADIOWYCH I TELEWIZYJNYCH

Art. 252.

§ 1. Komitet wyborczy ma prawo do nieodpłatnego rozpowszechniania audycji wyborczych w programach publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych:

- 1) ogólnokrajowych - jeżeli zarejestrował [kandydata na posła swoje listy kandydatów](#) co najmniej w [jednym okręgu wyborczym](#) ~~połowie okręgów wyborczych~~;
- 2) regionalnych - jeżeli zarejestrował [listę kandydatów](#) co najmniej [jednego kandydata na posła w jednym okręgu wyborczym](#);
- 3) w TV Polonia – jeżeli zarejestrował kandydata na posła w okręgu nr 233 „Zagranica”.

§ 2. Łączny czas rozpowszechniania audycji wyborczych wynosi:

- 1) w ogólnokrajowych programach - 15 godzin w Telewizji Polskiej, w tym do 3 godzin w TV Polonia, i 30 godzin w programach Polskiego Radia Spółki Akcyjnej i spółek radiofonii regionalnej, zwanych dalej "Polskim Radiem", w tym do 5 godzin w programie przeznaczonym dla zagranicy;
- 2) w regionalnych programach - 10 godzin w Telewizji Polskiej i 15 godzin w Polskim Radiu.

§ 3 (uchylony).

Art. 253.

~~§ 1. Czas przeznaczony na rozpowszechnianie audycji wyborczych, o których mowa w art. 252 § 2 pkt 1, dzieli się równo pomiędzy uprawnione komitety wyborcze na podstawie informacji Państwowej Komisji Wyborczej o komitetach wyborczych, które zarejestrowały swoje listy kandydatów co najmniej w połowie okręgów wyborczych.~~

~~§ 2. Czas przeznaczony na rozpowszechnianie audycji wyborczych, o których mowa w art. 252 § 2 pkt 2, dzieli się [równo](#) pomiędzy uprawnione komitety wyborcze [proporcjonalnie do liczby zarejestrowanych przez nie list kandydatów](#), na podstawie informacji okręgowych komisji wyborczych, właściwych dla obszaru objętego regionalnym programem, o zarejestrowanych [listach](#) kandydatów [achów](#).~~

Art. 254.

§ 1. Kolejność rozpowszechniania w każdym dniu audycji wyborczych ustalają kierujący redakcjami redakcji właściwych ogólnokrajowych programów telewizyjnych, w tym TV Polonia, i programów regionalnych oraz programów radiowych w drodze losowania przeprowadzonego w obecności osób zgłaszających listy najpóźniej w 18 dniu przed dniem wyborów.

§ 2. Na ustalenia dotyczące podziału czasu antenowego, o których mowa w art. 253, osobie zgłaszającej [kandydata listę](#) przysługuje skarga do Państwowej Komisji Wyborczej. Skargę wnosi się w terminie 2 dni od dokonania ustalenia. Państwowa Komisja Wyborcza rozpatruje sprawę niezwłocznie i wydaje postanowienie. [Od postanowienia Państwowej Komisji Wyborczej nie przysługuje środek prawny.](#)

§ 3. Pełnomocnikowi wyborczemu służy prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej dotyczące ustalenia podziału czasu antenowego. Skargę wnosi się w terminie 2 dni od daty doręczenia postanowienia pełnomocnikowi wyborczemu.

§ 4. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę w składzie 3 sędziów, w postępowaniu nieprocesowym, i wydaje orzeczenie w sprawie skargi w terminie 3 dni. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny. Orzeczenie doręcza się pełnomocnikowi wyborczemu i Państwowej Komisji Wyborczej. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę pełnomocnika wyborczego za zasadną, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie dokonuje ustalenia podziału czasu antenowego zgodnie z orzeczeniem Sądu Najwyższego.

DZIAŁ IV WYBORY DO SENATU

(...)

DZIAŁ V WYBORY PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

(...)

DZIAŁ VI WYBORY DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

(...)

DZIAŁ VII WYBORY DO ORGANÓW STANOWIĄCYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

(...)

DZIAŁ VIII WYBORY WÓJTA, BURMISTRZA I PREZYDENTA MIASTA

(...)

DZIAŁ IX PRZEPISY KARNE

Art. 494.

§ 1. Kto, w związku z wyborami, prowadzi agitację wyborczą:

- 1) na terenie urzędów administracji rządowej lub administracji samorządu terytorialnego bądź sądów,
  - 2) na terenie zakładów pracy w sposób i w formach zakłócających ich normalne funkcjonowanie,
  - 3) na terenie jednostek wojskowych lub innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub oddziałów obrony cywilnej bądź skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych,
  - 4) w lokalu wyborczym lub na terenie budynku, w którym lokal się znajduje
- podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto prowadzi agitację wyborczą wbrew zakazowi, o którym mowa w art. 108 § 2 na terenie szkół wobec uczniów.

Art. 495.

§ 1. Kto, w związku z wyborami:

- 1) umieszcza plakaty i hasła wyborcze na ścianach budynków, przystankach komunikacji publicznej, tablicach i słupach ogłoszeniowych, ogrodzeniach, latarniach, urządzeniach energetycznych, telekomunikacyjnych i innych bez zgody właściciela lub zarządcy nieruchomości, obiektu albo urzędnika,
  - 2) przy ustawianiu własnych urządzeń ogłoszeniowych w celu prowadzenia kampanii wyborczej narusza obowiązujące przepisy porządkowe,
  - 3) umieszcza plakaty i hasła wyborcze w taki sposób, że nie można ich usunąć bez powodowania szkód,
  - 4) (utracił moc) [32](#),
  - 5) (utracił moc) [33](#)
- podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega:

- 1) pełnomocnik wyborczy, który w terminie 30 dni po dniu wyborów nie usunie plakatów i haseł wyborczych oraz urządzeń ogłoszeniowych ustawionych w celu prowadzenia kampanii;
- 2) osoba będąca redaktorem w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe, która dopuszcza do niewykonania obowiązku umieszczenia w informacjach, komunikatach, apelach i hasłach wyborczych, ogłaszanych w prasie drukowanej na koszt komitetów wyborczych wskazania przez kogo są opłacane i od kogo pochodzą.

Art. 496.

Kto, w związku z wyborami, nie umieszcza w materiałach wyborczych wyraźnego oznaczenia komitetu wyborczego od którego pochodzą

- podlega karze grzywny.

Art. 497.

§ 1. Kto, w związku z wyborami, zbiera podpisy osób popierających zgłoszenie listy kandydatów lub kandydata, stosując jakąkolwiek formę nacisków zmierzających do uzyskania podpisów

- podlega grzywnie od 1000 do 10000 złotych.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto zbiera podpisy osób popierających zgłoszenie listy kandydatów lub kandydata na terenie jednostek wojskowych lub innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej albo oddziałów obrony cywilnej lub skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

§ 3. Kto udziela lub przyjmuje korzyść finansową lub osobistą w zamian za zbieranie lub złożenie podpisu pod zgłoszeniem listy kandydatów lub kandydata

- podlega grzywnie od 10000 do 50000 złotych.

Art. 498.

Kto, w związku z wyborami, w okresie od zakończenia kampanii wyborczej aż do zakończenia głosowania prowadzi agitację wyborczą

- podlega karze grzywny.

Art. 499.

Kto, w związku z wyborami, bez pisemnej zgody, o której mowa w art. 106 § 1, pełnomocnika wyborczego prowadzi agitację wyborczą

- podlega karze grzywny albo aresztu.

Art. 500.

Kto, w związku z wyborami w okresie od zakończenia kampanii wyborczej aż do zakończenia głosowania, podaje do publicznej wiadomości wyniki przedwyborczych badań (sondaży) opinii publicznej dotyczących przewidywanych zachowań wyborczych lub przewidywanych wyników wyborów, lub wyniki sondaży wyborczych przeprowadzanych w dniu głosowania

- podlega grzywnie od 500000 do 1000000 złotych.

Art. 501.

Kto, w związku z wyborami, prowadząc agitację wyborczą na rzecz komitetów wyborczych lub kandydata albo kandydatów organizuje loterie fantowe lub innego rodzaju gry losowe albo konkursy, w których wygranymi są nagrody pieniężne lub przedmioty o wartości wyższej niż wartość przedmiotów zwyczajowo używanych w celach reklamowych lub promocyjnych

- podlega grzywnie od 5000 do 50000 złotych.

Art. 502.

Kto, w związku z wyborami, podaje lub dostarcza, w ramach prowadzonej agitacji wyborczej, napoje alkoholowe nieodpłatnie lub po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia

- podlega grzywnie od 5000 do 50000 złotych.

Art. 503.

Kto, w związku z wyborami przekazuje środki finansowe lub wartości niepieniężne jednego komitetu na rzecz innego komitetu wyborczego

- podlega karze grzywny od 1000 do 10000 złotych.

Art. 504.

Kto, w związku z wyborami organizuje zbiórki publiczne na cele kampanii wyborczej

- podlega grzywnie od 1000 do 100000 złotych.

Art. 505.

§ 1. Pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego, który w związku z wyborami nie dopełnia obowiązku gromadzenia środków finansowych na rachunku bankowym

- podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto nie wprowadza zastrzeżenia do umowy rachunku bankowego zawartej przez niego w imieniu komitetu wyborczego o wymaganym ustawą sposobie dokonywania wpłat na rzecz komitetu wyborczego oraz dopuszczalnym źródle pozyskiwania środków finansowych przez komitet wyborczy, a także o dopuszczalnym terminie dokonywania wpłat.

Art. 506.

Kto, w związku z wyborami:

- 1) pozyskuje środki finansowe lub wartości niepieniężne na rzecz komitetu wyborczego lub wydatkuje środki finansowe komitetu wyborczego na cele inne niż związane z wyborami,
- 2) pozyskuje środki finansowe lub wartości niepieniężne na rzecz komitetu wyborczego lub wydatkuje środki finansowe komitetu wyborczego przed dniem, od którego zezwala na to ustawa,
- 3) pozyskuje środki finansowe lub wartości niepieniężne na rzecz komitetu wyborczego po dniu wyborów,
- 4) wydatkuje środki finansowe komitetu wyborczego po dniu złożenia sprawozdania finansowego,
- 5) wydatkuje środki finansowe komitetu wyborczego z naruszeniem limitów wydatków określonych dla komitetów wyborczych,
- 6) przekazuje komitetowi wyborczemu organizacji albo komitetowi wyborczemu wyborców lub przyjmuje w imieniu tych komitetów środki finansowe lub wartości niepieniężne pochodzące z innych źródeł niż od obywateli polskich mających miejsce stałego zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 7) przekazuje komitetowi wyborczemu partii politycznej albo koalicyjnemu komitetowi wyborczemu lub przyjmuje w imieniu tych komitetów środki finansowe lub wartości niepieniężne z innego źródła niż z funduszu wyborczego partii politycznej tworzącej komitet wyborczy partii politycznej lub z funduszy wyborczych partii politycznych tworzących koalicyjny komitet wyborczy,

[7a\) do Sejmu dokonuje wpłat nie będąc do tego uprawniony lub przyjmuje wpłaty od nieuprawnionego lub ponad limit wymieniony w art. 132a,](#)

8) nie będąc obywatelem polskim mającym miejsce stałego zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, dokonuje czynności skutkującej zmniejszeniem wartości zobowiązań komitetu wyborczego

- podlega grzywnie od 1000 do 100000 złotych.

Art. 507.

Kto, w związku z wyborami, przekazuje komitetowi wyborczemu lub przyjmuje w jego imieniu wartości niepieniężne inne niż nieodpłatne usługi polegające na rozpowszechnianiu plakatów i ulotek wyborczych przez osoby fizyczne

- podlega grzywnie od 1000 do 100000 złotych.

Art. 508.

§ 1. Pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego, który w związku z wyborami nie dopełnia w terminie obowiązku przekazania przez komitet wyborczy na rzecz organizacji pożytku publicznego osiągniętej przez komitet wyborczy nadwyżki pozyskanych środków finansowych nad poniesionymi wydatkami

- podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto nie dopuszcza do wykonania lub utrudnia dopełnienie obowiązku przekazania przez komitet wyborczy na rzecz organizacji pożytku publicznego nadwyżki pozyskanych środków finansowych nad poniesionymi wydatkami, o którym mowa w § 1.

§ 3. Jeżeli osoba, o której mowa w § 2, działa nieumyślnie

- podlega grzywnie.

Art. 509.

§ 1. Pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego, który w związku z wyborami nie dopełnia obowiązku sporządzenia i przedłożenia w terminie komisarzowi wyborczemu albo Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdania finansowego o źródłach pozyskania funduszy oraz poniesionych wydatkach na cele wyborcze albo podaje w tym sprawozdaniu nieprawdziwe dane

- podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto nie dopuszcza do wykonania lub utrudnia dopełnienie obowiązku sporządzenia i przedłożenia komisarzowi wyborczemu albo Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdania finansowego, o którym mowa w § 1.

§ 3. Jeżeli osoba, o której mowa w § 2, działa nieumyślnie

- podlega grzywnie.

Art. 510.

§ 1. Kto, w związku z wyborami, nie dopuszcza do wykonywania lub utrudnia dopełnienie przez biegłego rewidenta obowiązków przy sporządzaniu opinii lub raportu dotyczącego sprawozdania finansowego

- podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Jeżeli osoba, o której mowa w § 1, działa nieumyślnie

- podlega grzywnie.

Art. 511.

Kto pobiera od udzielającego pełnomocnictwa do głosowania opłatę za głosowanie w jego imieniu

- podlega karze grzywny.

Art. 512.

Kto udziela pełnomocnictwa do głosowania w zamian za jakąkolwiek korzyść majątkową lub osobistą

- podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 513.

Wyborca, który więcej niż jeden raz uczestniczył w głosowaniu w tych samych wyborach

- podlega karze grzywny.

Art. 513a.

§ 1. Kto bez uprawnienia otwiera pakiet wyborczy lub zaklejoną kopertę zwrotną

- podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bez uprawnienia niszczy pakiet wyborczy lub zaklejoną kopertę zwrotną.

Art. 514.

Kto dokonuje wydatków na kampanię wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy w wysokości przekraczającej limit określony w art. 136

- podlega grzywnie.

Art. 515.

§ 1. W przypadku skazania za wykroczenie określone w art. 495 § 1 sąd orzeka przepadek przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia wykroczenia, lub nawiązkę w wysokości do 1500 złotych.

§ 2. W przypadku skazania za przestępstwa określone w art. 501, art. 504, art. 506 oraz art. 508 § 1 lub wykroczenia sąd orzeka przepadek przedmiotów stanowiących przedmiot przestępstwa lub wykroczenia.

§ 3. Przepadek przedmiotów, o którym mowa w § 1 i 2, orzeka się, chociażby przedmioty te nie były własnością sprawcy.

§ 4. Jeżeli orzeczenie przepadku przedmiotów, o których mowa w § 2, nie jest możliwe, sąd orzeka obowiązek uiszczenia kwoty pieniężnej stanowiącej ich równowartość.

Art. 516.

Do postępowania w sprawach, o których mowa w art. 494-496, art. 498, art. 499, art. 503, art. 505, art. 511-513a, stosuje się przepisy o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

**DZIAŁ X
PRZEPIS KOŃCOWY**

Art. 517.

Ustawa wchodzi w życie w terminie określonym w ustawie - Przepisy wprowadzające ustawę - Kodeks wyborczy.

[Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2011 r., sygn. akt K 9/11](#)

PRZYPISY

(...)